

ДЕТСКА ГРАДИНА № 4 “ТЕМЕНУЖКА” – ОБЩИНА ВАРНА

✉ Варна, ул. “Шейново” № 18; ЕИК 000080740; e-mail: temenujka_4@abv.bg; ☎ 052/460-126

УТВЪРДИЛ: ИР. ГЕОРГИЕВА - ДИРЕКТОР

Със заповед № 930 от 14.09.2020г.

Актуализирана със заповед № 74 от 20.10.2023 г.

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

НА ДЕТСКА ГРАДИНА № 4 „ТЕМЕНУЖКА”- ВАРНА

ЗА ПЕРИОДА 2020 – 2025 ГОДИНА

*„Постоянен успех може да постигне само този,
който се приспособи към променящите се условия“*

Николо Макиавели

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата стратегия за развитие на ДГ №4 «Теменужка» е базисен документ за периода 2020-2025 г. Тя се основава на принципите, въведени в чл.3 от ЗПУО и е в съответствие с нормативните документи, националните приоритети и стратегии за образование. В съответствие с разпоредбите на чл.70 от ЗПУО част от стратегията е Програмна система ,на която е подчинен процесът на предучилищно образование. Актуализира се на база СТРАТЕГИЧЕСКАТА РАМКА за развитие на предучилищното и училищното образование в Община Варна 2021 – 2025 и в съответствие с промените в чл. 263 от ЗПУО.

Стратегията за развитието на ДГ№ 4 „Теменужка” е комплекс от педагогически идеи и управленски и административни действия, чието изпълнение гарантира утвърждаването на детското заведение като предпочитана и качествена обществена институция. Съхраняването на добрите традиции и достойнства на ДГ № 4 очертава бъдещите посоки на действия и резултати чрез търсене на нови потенциални възможности и вътрешни ресурси. Стратегията анализира силните страни и вероятните трудности и проблеми за реализирането ѝ. Отчитайки специфичните особености и традиции, екипът поема отговорността да провежда образователна политика, в която водеща роля имат образованието, възпитанието и личностното развитие на децата и се ангажира с постигането на планираните резултати при пълна прозрачност и отчетност на управлението.

I.МИСИЯ на ДГ № 4 „Теменужка“

«Ние сме тук, за да се чувстват вашите деца добре»

Осигуряване на качествено предучилищно образование, спокойна и защитена среда за всяко дете. Утвърждаване на детската градина като желана територия за децата, осигуряваща им равен шанс и качествено образование чрез съчетаване на добрите традиции и модернизация на процесите.

II. ВИЗИЯ на ДГ №4 «Теменужка»

Детска градина осигуряваща условия детето да се радва и преживява всеки миг от детството си: да се чувства защитено, разбирано и подкрепяно.

Институция в образованието предоставяща качествена образователна услуга с педагогически екип, поддържащ квалификацията си на съвременен равнище и осигуряващ спокойна и емоционална среда за отглеждане и възпитание на децата и тяхното личностно утвърждаване.

Авторитетна и конкурентно способна детска градина с педагогически колектив от високо отговорни личности, с усъвършенствани професионални умения проявяващи толерантност, загриженост и зачитане на човешкото достойнство на децата, уважение правата на детето.

III. ЦЕННОСТИ:

Ценностите на дейността на ДГ №4 “Теменужка“ град Варна са ориентирани към:

- ❖ поставяне на детето в центъра на педагогическите взаимодействия чрез прилагане принципите на демократизъм и хуманизъм;
- ❖ позитивно и толерантно отношение към децата със специални потребности, създаване на условия за успешното им приобщаване в детската общност;
- ❖ непрекъснатост в квалификацията и кариерното развитие на педагогическата колегия;
- ❖ сътрудничество с родителската общност в подкрепа на децата и тяхното развитие.

IV. ПРИНЦИПИ

- ❖ Научна – методическа обосновааност и прогнозиране на резултатите от управленската и образователна дейност;
- ❖ Толерантност;
- ❖ Партньорство на всички участници в образователно- възпитателния процес;
- ❖ Прозрачност и популяризиране на мерките и резултатите, споделяне на собствен опит
- ❖ Приемственост между традиции и иновации
- ❖ Устойчивост на резултатите - осигуряване на трайно и дългосрочно въздействие на постигнатите резултати

V. ЕТАПИ ПРИ РАЗРАБОТВАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА:

1. Стратегически профил и АНАЛИЗ НА ПРОФИЛА НА ДГ № 4 „ТЕМЕНУЖКА” - състояние, външна среда - анализ на социума

1.1. Профил на детската градина:

Детска градина №4 ”Теменужка” гр.Варна с административен адрес ул.“Шейново,, №18 функционира в три сгради. Основна сграда и два филиала - филиал на ул.”Цар Симеон I” № 14/ф.№1/, намиращ се в центъра на града в район „Одесос”и филиал на ул.”Кап.Райчо Николов,, № 103 „А”/ф.№2/- в район „Младост”. Сградният фонд е съобразен с всички санитарно-хигиенни изисквания и условия за правилно отглеждане и възпитание на децата, за провеждане на пълноценен образователен процес. В детското заведение функционират 12 градински групи, както следва: Основна сградата - 4 градински групи, Филиал 1 - 3 градински групи, Филиал 2 - 5 градински групи. Условията за възпитание и образование в детската градина са много добри. Жизнената среда на децата отговаря на изискванията за безопасност, естетика и комфорт. Интериорът е съобразен с възрастовите и индивидуални потребности на децата по групи.

Отоплението се реализира чрез локално парно в основна сграда, като за алтернативно отопление са осигурени климатици, а във филиалните сгради - изцяло климатична инсталация. В групите са създадени оптимални условия за доминираща учебна дейност.

За психологическия и физически комфорт и удобство на децата, учителите и помощния персонал са обособени просторни и удобни помещения – във ф.1 и ф.2, за разлика от помещенията в основна сграда. Занималните и спалните помещения във филиалите са в добро състояние, естетически и функционално подредени, осигуряващи емоционален комфорт за децата. Помещенията са с достатъчно осветление, филиалите - обзаведени са със съвременни кьтове за игра на децата; във всяка занималня са на лице телевизори, DVD плейър, магнитна дъски, подходящи за възрастта на децата играчки, съвременни нагледни материали за децата, книжки и др. За ползване от учителите е осигурена и мултимедийна техника. Подредането на материално-техническата база и цветовото оформяне на групите са съобразени с ергономичните норми и правилата за охрана на труда и са дело на екипите от групите.

В ДГ № 4 „Теменужка” има установен пропускателен и санитарно-епидемиологичен режим, хигиенни условия, рационално и здравословно хранене на децата. Ежедневно се поставя на таблото седмичното меню за информация на родителите.

Всяка сграда разполага с двор със засадени дървета и храсти. Спазени са функционалните и хигиенно-педагогическите изисквания при оформяне на дворното пространство с площадки, снабдени с необходимите съоръжения - за ф.2 и за ф.1. Недостатъчно е дворното пространство за три градински групи във филиал 1, както и в основна сграда.

Детското заведение се гордее със своя отлично подготвен и мотивиран педагогически екип, всеотдаен помощен персонал и прекрасни деца, които печелят награди за участието си в конкурси и състезания.

1.2. Организация на обхвата на децата:

В Детска градина №4 „Теменужка” се приемат деца на възраст 3–7 години по желание на родителите съгласно Наредба за постъпване на деца в общински детски градини на територията на Община Варна. Не се допуска подбор по пол, етническа, религиозна и социална принадлежност или по друг диференциращ признак. Зачитат се Конвенцията за правата на детето, Конституцията на Република България, Закон за закрила на детето. Функционират 12 групи, разпределени както следва: 4 групи в основна сграда, две - във филиал №1, четири - във филиал №2.

<i>Силни страни:</i>	<i>Затрудняващи / слаби моменти:</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Детското заведение работи с пълен капацитет групи. 2. Бърза адаптация в условията на детската среда. 3. Осигурено е здравно обслужване и здравна профилактика. 4. Ползване на услугите на ОБЦДС от децата на ф.2 5. Участие на децата в конкурси на различни равнища 6. Застраховане на децата от родителите 7. Отлични отзиви от родителите за нашите възпитаници 8. Формиране на мотивация у децата „да знаят и да могат“ 9. Използване личностния потенциал на отделното дете в ДГ 10. Осигурено ресурсно подпомагане на деца със СОП 12. Ниска заболеваемост 13. Осигурено рационално и балансирано хранене 15. Участие в схема "Училищен плод", "Училищно мляко" 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Списъчен състав над норматива, което предполага по-голяма посещаемост и вероятност за снижаване качеството на индивидуална работа. 2. Нарастване броя на децата с неадаптивно и социално неприемливо поведение, отхвърлящи традиционни педагогически въздействия 3. Постъпване на деца, при които липсват умения за самообслужване за съответната възраст 4. Увеличаване се прояви на агресивни нагласи в ПУВ 5. Ниска посещаемост януари-февруари 6. Намален брой деца за учебната 23-24 в едната ПГ във ф.2 7. Затруднена и неефективна координация между отделните сгради
<i>Заплахи</i>	<i>Възможности:</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Създаване на напрежение между родители за нарушен психологичен климат в детските групи поради социално неприемливо поведение на деца. 2. Напускане на деца от четвърта група подлежащи на задължително обучение. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Планиране и провеждане на по-целенасочена диагностична дейност и създаване на условия за индивидуално развитие и диференцирани грижи 2. Прилагане на разнообразни техники в образователния процес за превенция на агресивното поведение 3. Убеждаване на родителите в предимствата на ДГ пред полудневна група - целодневен престой, присъствие през неучебно време, единен нормативен документ

1.3. Организация на педагогическото взаимодействие

Провежда се в съответствие с Наредба № 5 /03.06.2016 г . на МОН и програмната система на ДГ № 4 .

<i>Силни страни:</i>	<i>Затрудняващи / слаби моменти:</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Създадени са условия за „равен старт“ на всички деца. 2. Популяризиране, изява и презентирание на творчеството на децата – публикации във фейсбук стр., изложби, поздравии и др. 3. Приобщаване на децата към националните ценности и традиции. 4. Седмично разпределение на образователните ситуации, гарантиращо водещата роля на образователното направление "ОС " 5. Качествено тематично разпределение 6. Дневен режим, осигуряващ равностойност на основни и допълнителни форми на педагогическо взаимодействие 7. Утвърждаване на личностно ориентиран и позитивен подход на възпитание. 8. Създадена е оптимална образователна среда, осигуряваща активно участие на децата в различните дейности и способстваща за пълноценна реализация на детските възможности. 9. Осигурява емоционален комфорт за създаване на позитивна мотивация у децата. 10. Стимулира активната позиция на детето в процеса на общуването на всички нива. 11. Превенция на стреса и неприемливото поведение чрез групова и индивидуална терапия. 12. Системно отчитане на резултатите от възпитателно-образователния процес с цел по-нататъшно перспективно развитие на детската личност, за изпълнение на държавните образователни стандарти за предучилищно възпитание и подготовка 13. Своевременно отчитане индивидуалните различия между вербалните умения на децата, с цел предотвратяване на по-нататъшното задълбочаване 14. Реализиране на образователните подцели в педагогическото взаимодействие 15. Наличие на възможности за допълнителни дейности по интереси – школи 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Не се използват на възможностите на обществената среда и културните институции като <u>образователна среда извън ДГ</u> 2. Не се стимулира практическия подход в обучението - учене чрез правене за реализиране на развиващо обучение 3. Продуктивното творчество се шаблонизира поради използване на образци от учебните помагала- на децата не се предлага право на избор 4. Липсва обратна връзка за степента на усвоените знания 5. Липсва базисна квалификация на новоназначените учители без опит 6. Големият брой деца в групите не дава възможност за пълноценна личностна изява на всяко дете. 7. Нежелание на родителите да партнират на учителите при установени дефицити
<i>Заплахи:</i>	<i>Възможности :</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Сnižаване качеството на обучението по ФК, поради липса на физкултурни салони 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Овладяване принципите и методите на позитивното възпитание чрез самоподготовка, вътрешна и външна квалификация. 2. Повишаване на квалификацията 3. Компетентен и критичен подбор на програми и помагала. 4. Прилагане на педагогически подходи, осигуряващи комфорта на децата 5. Стимулиране и поощряване успеха и отговорността на учителите

1.4. Организация на квалификационната дейност

Повишаването на квалификацията е непрекъснат процес на усъвършенстване и обогатяване компетентностите на педагогическите специалисти за ефективно изпълнение изискванията на изпълняваната работа и за кариерно развитие. В ДГ № 4 има по щат 28 педагогически специалисти, от които -1 директор, 1 ЗДУД, 24 - учители по групи, 1 учител по музика и 1 психолог.

<i>Силни страни:</i>	<i>Затрудняващи / слаби моменти:</i>
<p>1. КД се извършва в съответствие с Правила за организиране и провеждане на вътрешноинституционална квалификация и за отчитане на участието на педагогическите специалисти.</p> <p>3. Ежегодно се изготвя на годишен план за квалификация след проучване на потребностите, идентифициране на дефицитите и ориентиране на планираната квалификационна дейност към приоритетите на детската градина</p> <p>2. Наличие на възможности за финансиране на педагогическа квалификация и придобиване на кредити</p> <p>3. Наличие на възможности за финансиране на наставник.</p> <p>4. Утвърдена екипност на различни равнища- работа в комисии, работа в групи</p> <p>5. Провеждане на мултиплициращо обучение след посещение на финансирани от ДГ квалификации, както и от квалификации, предоставени безплатно от различни организации.</p> <p>6. Квалификация на служителите на национално, общинско и институционално равнище</p> <p>7. Провеждане на квалификации с помощен персонал</p> <p>8. Повишаване на ПКС на педагогическите специалисти</p>	<p>1. Обменът на педагогически опит е съсредоточен само вътрешно в детската градина.</p> <p>2. Ограничен достъп до педагогическа литература - абонамент на ДГ</p> <p>3. Липса на качество при провеждане на мултиплициращото обучение</p> <p>4. Не се извършва взаимно посещение на учители по екипи за синхронизиране на действията</p>
<i>Заплахи:</i>	<i>Възможности:</i>
<p>1. Не се прилагат придобитите знания и умения от участието в квалификациите.</p>	<p>1. Мотивиране на учителите за изнасяне на открити практики.</p> <p>2. Посещение на открити педагогически практики с други детски градини, планирани от РУО и близки ДГ</p> <p>3. Мотивиране на учителите да овладяват компютърни умения и чуждоезици.</p> <p>4. Популяризиране и внедряване на собствен педагогически опит иззнания в практиката на цялата градина.</p> <p>5. Популяризиране на собствени публикации и участия в различни форуми- конференции, проекти и др.</p>

№	Длъжност	Брой	ОКС			ПКС				
			Магистър	Бакалавър	Професионален Бакалавър	I	II	III	IV	V
1.	Директор	1	1				1			
2.	ЗДУД	1	1				1			
3.	Старши учител	10	7	2			1	1	4	3
4.	Учител	14	10	4	1	1			3	8
5.	Учител по музика	1	1						1	
6.	Психолог	1	1							1

1.5. Организация на човешките ресурси

ДГ № 4 има утвърден щат 46,5, както следва :

28 – педагогически /директор, ЗДУД, учители – 24; учител по музика – 1, психолог – 1/;

18,5 - непедагогически /гл. счетоводител, ЗАС, техн. секретар, помощник-възпитатели -14, огняр -1, работник поддръжка -0,5/.

Всички щатни бройки са заети. В ДГ № 4 работят две медицински сестри към Дирекция „Здравеопазване“. Кухненски персонал - към „УСХ“ЕАД - 3.

<i>Силни страни:</i>	<i>Затрудняващи / слаби моменти:</i>
<ul style="list-style-type: none"> 1. Наличие на финансови условия за материално стимулиране чрез Национална програма за диференцирано заплащане; 2. Наличие на квалифицирана педагогическа колегия; 3. Осигуряване на безплатно работно облекло 4. Осигурени здравна профилактика и мониторинг на работното място 5.Наличие на финансови възможности за изпълнение на договореностите по Национален и общински КТД 6. Наличие на правила за подбор на кандидатите за работно място. 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Увеличен щат поради локацията на сградите, утежняващ бюджета 2. Малък брой кандидати за учителско място с достатъчно практическа подготовка 3. Липса на кандидати за длъжността "помощник -възпитатели" 4. Отдаличеност на главен счетоводител от директор, поради липса на самостоятелно работно помещение за гл. счетоводител 5. Трудни условия за работа на пом. възпитателите в основна сграда 8. Липса на помещения в основна сграда за провеждане на индивидуална работа на психолог и ресурсен учител
<i>Заплахи:</i>	<i>Възможности</i>
<ul style="list-style-type: none"> 1.Труден обмен на информация поради локацията на сградите 2. Липса на екипност на различни нива; 3. Междуличностни взаимоотношения влияещи на микроклимата в колектива. 4. Липса на сплотеност между персонала между сгради 	<ul style="list-style-type: none"> 1.Използване възможностите на технологиите и мрежите за комуникация 3. Организиране на съвместни мероприятия за подобряване на организационната култура и за сплотяване на колектива. 4. Постепенно освобождаване на кадри в пенсионна възраст 5. ДМС за служителите

1.6. Организация на материалните ресурси

Основна сграда е приспособена за детска градина, а сградите за филиалите са специално построени, съобразно всички санитарно-хигиенни изисквания и условия за правилно отглеждане и възпитание на децата, за провеждане на качествен и пълноценен педагогически процес по типов проект и са публична общинска собственост. И трите сгради имат централно парно отопление и климатици. Групите са сформирани по възрастов признак, разпределени както следва- 4 в основна сграда, 3 - във ф.№ 1, 5 - във ф.№ 2.

Състоянието на материално-техническата база е много добро. В съществуващото разпределение на сградния фонд на филиалите има много добра възможност за развитие на образователна дейност, а игрова и спортна дейност – само на двора, поради липса на физкултурни салони. И в трите сгради има свободен достъп до интернет и е налице осигуреност с компютърна конфигурация и проектори.

<i>Силни страни:</i>	<i>Затрудняващи / слаби моменти:</i>
<ol style="list-style-type: none">1.Обособени помещения за всяка група2.Обособени площадки във филиалите с необходими съоръжения и уреди3.Опазване, съхранение, експлоатация и ремонт на наличната техника4.Инсталиран СОТ в трите сгради, контрол на достъп в основна сграда и ф.1, домофонна уредба във ф.1 и ф.25. Достъпна архитектурна среда във Филиал 1 и Филиал 26.Активно съдействие от родителите при обогатяване на МБ7.Подмяна на осветителните тела с LED-осветлени, с цел подобряване на енергийната ефективност8.Локална отоплителна система в трите сгради9.Осигурено алтернативно отопление с климатици10.Детската градина разполага с една интерактивна дъска позиционирана във Филиал 2, компютрни конфигурации и интернет в административните кабинети; мултимедийни конфигурации за всяка сграда; компютърни конфигурации за всички групи.11. Наличие на собствена кухня./управлявана от УСХ-Варна/, приготвяща храна-за основна сграда и Филиал 1	<ol style="list-style-type: none">1.Поради разпръснатост на сградния фонд МТБ не се обогатява, а се закупува един и същ артикул.2.Липса на помещение в основна сграда за съхранение на базата3.Липса на физкултурни салони във всички сгради4. Липсва топла връзка между помещения във ф.1 - разливочна - сграда5. Стар сграден фонд - основна сграда - неотговарящ на изискванията, но най - натоварен от към брой деца спрямо капацитет и база6. Липса на съвременни технологични образователни хардуерни и7.Остаряла леглова база в някои от групите8. Липса на кабинети за специалисти в основна сграда8. Липса на алтернативно отопление във Филиал 1 и Филиал 211. Прекъснат достъп до достъпна архитектурна среда - Спрян асансьор във филиал 2

<i>Заплахи</i>	<i>Възможности</i>
1. Липса на отговорно отношение към реализиране на икономии и опазване базата	<p>1. Оптимално планиране на бюджета на детската градина за поетапна подмяна на компютърна техника и периферни устройства;</p> <p>2. Търсене на възможности за включване на спонсори в различните дейности.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мотивиране на родителите за собствен труд и принос към обновяване на МТБ. • Включване в общинската програма за ремонти и реконструкции. • Участия в публично-частни партньорства. • Кандидатстване по национални и европейски фондове и програми за благоустройство на сградата и двора на детското заведение. • Участие в Национална програма ИКТ за осигуряване на 1 лаптоп

1.7. Организация на финансовите ресурси

Финансирането на детската градина е смесено – от държавата и от общината. Заплатите на персонала, издръжката на ДГ / ремонт, отопление, материали, услуги одр./, храната на децата се осигуряват от фонд „Държавни дейности“. Дофинансиране от Община Варна детската градина получава за наема на основна сграда. Детската градина е на делегиран бюджет. Заплатите на учителите са обвързани с НАРЕДБА № 4 от 20.04.2017 г. за нормиране и заплащане на труда, НАРЕДБА № 15 от 22.07.2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти, Вътрешните правила за определяне на работните заплати, КТД. Съществуват и други алтернативи, допускани от Закона за ПУО за финансиране от проекти, дарения и спонсорство.

<i>Силни страни:</i>	<i>Затрудняващи / слаби моменти:</i>
<p>1. ДГ работи с пълен капацитет групи</p> <p>2. Делегиран бюджет-</p> <p>3. Кандидатстване по различни проекти и програми за финансиране</p> <p>4. Създадена комисия за разглеждане на офертите по ремонти и услуги</p> <p>5. Привличане на дарения от родители</p> <p>6. Използване на допълнителни средства от НП “Оптимизация на вътрешната структура на персонала“</p> <p>7. Създадена комисия по отчет и контрол на даренията</p> <p>7. Наличие на вътрешни правила за труд и работна заплата.</p> <p>9. Въведена система за ФУК</p> <p>9. Ползване на отпуски при редуциране броя на децата</p> <p>10. Вземане на лекторски часове</p>	<p>1. Неосъзната философия на ДБ</p> <p>2. Недостиг на средства в бюджета за хранене на децата .</p> <p>3. Недостатъчни средства за текущи и основни ремонти.</p> <p>4. Недостатъчни средства за заместници при отсъствие на титуляра по време на отпуск.</p> <p>5. Локацията на сградите възпрепятства възможността за акумулиране на повече финансови средства от собствени приходи</p>
Заплахи:	Възможности
<p>1. Използване на отпуски през учебно време, назначаване на заместващи учители - финансови загуби</p> <p>2. Редуциране на средствата по параграф "държавни дейности " при намаляване броя на децата</p>	<p>1. Кандидатстване по различни проекти и програми за финансиране.</p> <p>2. Постепенно освобождаване на кадри в пенсионна възраст и наемане на млади кадри</p> <p>3. Мотивиране и стимулиране и на родителите към</p>

	спомоществователство. 4. Ограничаване на заместващи учители и лекторски през учебно време
--	--

1.8. Медицинско обслужване

Медицинското обслужване на детското заведение се осъществява от две медицински сестри – една в основна сграда, отговаряща и за Филиал 1 и 1 във Филиал 2. Дейностите, които осъществяват, са следните:

- медицинско обслужване за оказване на първа медицинска помощ на децата и медицинско обслужване до пристигането на специализиран екип на спешна медицинска помощ;
- промоция и превенция на здравето на децата;
- организиране и провеждане на дейности за предотвратяване на възникването и за ограничаване разпространението на заразни и паразитни заболявания в детското заведение;
- участие в подготовката, провеждането и контрола на различните форми на отдих, туризъм и спорт за децата;
- организиране и провеждане на програми за здравно образование на децата, специални програми за правилно хранене и програми за превенция на отклоненията в хранителното поведение;
- съгласуване на седмичното разписание с директора;
- Контролът върху дейностите се осъществява от БАХ и от органите на РЗИ.

<i>Силни страни</i>	<i>Затрудняващи моменти</i>
1. Осигурена медицинско обслужване за децата. 2. Компетентни и добре подготвени специалисти. 3. Следи се за здравословното състояние на децата и спазването на здравно-хигиенните норми и изисквания. 4. Учители и медицинските специалисти учат децата да спазват правилата за безопасност при работа с различни материали и предмети. 5. Пълноценно се използва дневният режим, като профилактично средство за психическо и физическо здраве. 6. Има строг пропускателен и санитарно-епидемиологичен режим, хигиенни условия и рационално хранене. 7. Акцентира се върху овладяване на знания и умения за здравословен начин на живот.	1. Работа по здравни проекти 2. Липсващ режим с активна двигателна дейност през дъждовни и студени зимни дни
	<i>Вътрешен потенциал:</i>
	1. Изграждане на навици за безопасно движение и култура на поведение на улицата; действие при бедствия, аварии, катастрофи и пожари. 2. Периодично здравно информиране на родителите по различни въпроси 3. Насищане на режима с активна двигателна дейност, режим на открито през лятото, закалителни процедури, провеждани от мед. сестри

1.9. Хранене

Храната се подготвя според изискванията на Наредба №6/10.08.2011 г. на МЗ за здравословното хранене на децата. Менюто се изработва от технолози. То се предоставя на вниманието на родителите за цялата седмица. Менюто е задължително за изпълнение. Родители, учители, пом. персонал и медицинските сестри заедно работят за създаване на нужните навици и умения у децата.

Децата се хранят пет пъти дневно. Учителките, мед. сестри и пом. възпитателките следят децата да се хранят пълноценно. Според възрастта се спазват и изискванията за самообслужване. Контролът за количеството и качеството на храната се осъществява от директора и мед. специалист.

1.10. **Маркетингова политика на детското заведение; комуникация, взаимодействие с факторите на социалната среда:**

Взаимодействието между детската градина и семейството е един от най-важните фактори за добър имидж на детското заведение. Това обуславя необходимостта екипът на детската градина да си изгради една стратегия на поведение, адекватна на желанията, потребностите и интересите на родителите, т.е. на търсенето и предлагането. Детската градина предлага на родителите определени възпитателно-образователни услуги, а родителите се насочват към тази градина, която в най-голяма степен удовлетворява техните и на децата им желания.

Адекватното и ефективно сътрудничество на детската градина с факторите на социалната среда ще повиши социализиращия ефект от нейната дейност при опазване ценностите на детството и защита на техните права.

<i>Силни страни:</i>	<i>Затрудняващи / слаби моменти:</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Установени са традиции в приемствеността с училище „Св.Климент Охридски“. 2.Използване ресурса на Общностен център за деца и семейства – психолог и логопед 3.Тематични изложби в ДКТ и Читалище "Искра -1924 " 4.Ежеседмична информация на родителските табла за образователното съдържание по образователни направления 5. Регламентирани консултации с родителите и отзоваване при отправена покана 6. Активна помощ и сътрудничество на родителите при съвместни мероприятия – съвместно организиране на празници, развлечения, родителски срещи. 7.Сътрудничество при изработване на реквизит, костюми и аксесоари за тържества и празници, фотопрояви. 8. Наличие на сайт и фейсбук страница 9. Сформиран и действащ Обществен съвет 10.Разписан Механизъм за взаимодействие между участниците в предучилищното образованиекато част от програмната система 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Необосновани претенции на родителите 2.Недостатъчно е включването на родителите в образователния процес на детската градина. 3. Не се използване на културните институции – музеи – за обогатяване представите на децата. 4. Недостатъчно е прилагането на разнообразни инициативи за повишаване активността на родителите. 5. Затруднена координация между детската градина и семейството по посока на възпитателните стратегии. 6.Нежелание на родителите да посещават образователния процес в ДГ 7.Трудно приемане от родителите на установени от учителите езиково-говорните и обучителните затруднения на децата им 8. Ограничаване контактите с родители повреме на епидемиологична обстановка
	<i>Вътрешен потенциал</i>
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Приобщаване на родителите към образователния процес в ДГ чрез провеждане на открити практики . 2.Проучване на интересите и потребностите на родителите за оптимизиране на стратегията и тактиката на детското заведение, на кадровата политика и образователна дейност. 3. .Задълбочаване контактите с обществени организации и институции, отворени към проблемите на детската градина. 4.Привличане на допълнителни източници за подпомагане на дейността и подобряване на МТБ.

VI. СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ВИДОВЕТЕ ДЕЙНОСТИ В ДГ № 4 «ТЕМЕНУЖКА» ВАРНА

Стратегическият план на детското заведение има за цел да усъвършенства управлението и качеството на дейността, като се направи структуриране на цялостната система на труда в него, представляващи от една страна дейностите, които се реализират и от друга страна - елементите, осигуряващи условията за реализация на тези дейности.

Въз основа на анализа на социума, на профила на детската градина си поставяме следните:

I. ГЛОБАЛНИ ЦЕЛИ

1. Осигуряване на оптимални условия и усъвършенстване организацията на дейностите за повишаване качеството и ефективността на педагогическото взаимодействие с децата в условията на образователна промяна.
2. Обединяване усилията на екипа и родителската общност за развитие и функциониране на ДГ „Теменужка” като институция със съвременен облик, устойчивост и конкурентноспособност

II. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Стратегическа цел 1:

Повишаване ефективността на управлението на детската градина чрез усъвършенстване на стила и методите за демократизация и хуманизация на управленския процес, прозрачност в управлението, самоуправление.

Стратегическа цел 2:

Повишаване качеството и ефективността на образователния процес, нивото на подготовка и развитие на децата чрез личностно-ориентирания подход, стимулиране на творческите заложби и потенциала на всяко дете.

Стратегическа цел 3:

Усъвършенстване професионалните компетентности на учителите чрез оптимизиране на квалификационната дейност .

Стратегическа цел 4:

Ефективно управление на финансови, човешки и материални ресурси за обогатяване цялостната дейност и осигуряване на съвременна и адекватна материална и технологична обезпеченост на ДГ - насочени към успех за утвърждаване имиджа на ДГ

Стратегическа цел 5:

Изграждане на ефективна политика за партньорство с институции, взаимодействие и активно приобщаване на родителската общественост за каузата на ДГ.

III. ЗАДАЧИ

Конкретните задачи и дейности за стратегическо развитие и усъвършенстване на ДГ № 4 «Теменужка» Варна са в логическа връзка с поставените Глобални цели и Стратегически подцели, а именно:

Задача №1 / към Стратегическа цел 1/ :

Да се осъществяват демократични, хуманни и партньорски взаимоотношения на директора и работещите в ДГ № 4 «Теменужка».

Дейности

- Реално участие на по-голяма част от членовете на колектива в управлението на детската градина.
- Изработване на годишни планове, правилници, длъжностни характеристики, план-графици за работа и т.н.
- Използване на информационни, комуникационни технологии и средства в ръководството и дейността.
- Управление на принципа на консенсуса.
- Непрекъснато информиране за: дейността на директора, състоянието на резултатите от възпитателно-образователната работа;
- Възможност за колективно обсъждане при вземане на важни решения.

Критерии за измерване: Промяна в принципите на управление.

- Директорът - индикатор, вдъхновител и добър организатор за постигане на целите, гъвкавост в методите за тяхното постигане.
- Опростена организационна структура и управленско взаимодействие; предприемчивост.
- Наличие на годишни планове, правилници, длъжностни характеристики, план-графици за работа и др.
- Всеотдайност, компетентност, приемственост на служителите.
- Едновременно обвързаност и свобода.
- Бързина и гъвкавост при вземане на управленски решения.

Ресурси - Интелектуални информационни, финансови, материално-технически, кадрови ресурси.

Очаквани резултати: Оперативно управление на детската градина - целенасочено и силно ръководство, прозрачност в управлението.

- Непрекъснато подреждане, съгласуване, координиране на отделните звена, елементи и действия на системата за постигане на най-добри резултати в съответствие с поставените цели.
- Педагозите да разглеждат детската градина като специфичен вид предприемаческа организация.
- Включването им в изработване на политиката на детското заведение - на иновации.
- Екипен принцип при решаването на проблеми.
- Добра система за контрол.
- Икономическа самостоятелност и право на преразпределение на собствените лимитни средства - делегиран бюджет.
- Автономия съчетана с контрол на резултатите в организационната култура. СРОК: 5 г.

Задача № 2 /към Стратегическа цел 2/

Да се акцентира върху интелектуално, емоционално, социално, духовно-нравствено и физическо развитие и подкрепа на всяко дете в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите му

Дейности

- Прилагане на образователна стратегия за уникалност на детското заведение.
- Съобразяване на образователния процес с националните и европейски ценности, стратегии и очаквания;
- Пълноценно използване на дневния режим като профилактично средство за психическо и физическо здраве.
- Пълноценно използване на подвижни игри, детски спортове, с цел динамично развитие на децата.
- Изграждане на навици за безопасно движение и култура на поведение на улицата; действие при бедствия, аварии, катастрофи и пожари.
- Акцентирание върху овладяване на знания и умения за здравословен начин на живот.
- Усъвършенстване езиковото обучение на децата.
- Уеднаквяване изискванията между семейството и детската градина за отглеждане, обучение, възпитание и подготовка на децата за училище.
- Осъществяване на приемственост и интеграция между детската градина и училищата в района.

- Приобщаване на децата към общочовешките и национални ценности, добродетели, култура и традиции.
- Организиране на отдих за децата.

Критерии за измерване

- Системно диагностициране и проследяване динамиката в развитието на децата.
- Родителски срещи.
- Анкети с родителите на децата.

Ресурси

- Интелектуални, финансови и материално-технически ресурси.

Очаквани резултати

- Овладяване в максимална степен на държавните образователни стандарти за предучилищно възпитание и подготовка - комплексна диференцирана система на оценяване на постиженията на децата в усвояването на знания и умения.
- Работа в екип /работни групи/.
- Инвестиране в човешки капитал - децата
- По-голяма активност и сътрудничество на педагози, медицински сестри и родители - екипи от съмишленици.

СРОК:5 години

Задача № 3 /към Стратегическа цел 2/

- Да се гарантира подкрепа на отворения характер на образованието в детството – равен шанс за всички деца.

Дейности

- Прогресивно развитие, чрез възпитание.
- Обучение в демократично гражданство.
- Адаптиране плановете на групите към индивидуалните особености на децата.
- Изграждане на социално-балансирана среда и самоутвърждаване на детето в условията на сигурност и подкрепа.

- Установяване на сътрудничество между педагогическия екип, семействата, обществеността и специализираните институции за изработване и прилагане на стратегия за опазване ценностите на детството, защита правата на децата, превенции срещу насилието.
- Работа по проекти свързани със здравното, спортното, екологичното и приобщаващо образование на децата.

Критерии за измерване

- Правила и изисквания на детската градина към родителите за пълноценната работа с децата.

Ресурси

- Интелектуални, финансови и материални ресурси.

Очаквани резултати

- Реализация на желани резултати.
- Високо качество на образователно-възпитателния процес.
- Инвестиране в човешки капитал - децата
- Готовността на децата за предотвратяване и преодоляване на вредните и опасни фактори на жизнената дейност.

СРОК: 5 години

Задача № 4 /към Стратегическа цел 2/

- Да се осигури общата и допълнителната подкрепа съобразно с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

Дейности

- Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти.
- Обсъждане на проблеми и обмяна на добри практики при работата с едни и същи деца, с цел повишаване ефективността на педагогическите подходи
- Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения. (Общата подкрепа за личностно развитие в детската градина, която е насочена към превенцията на обучителните затруднения, се изразява във включване на отделни деца в дейности според техните потребности, установени след ранното оценяване)
- Изграден и функциониращ оптимално екип за подкрепа за личностно развитие в детската градина

- Изграждане на специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти за работа с децата със СОП;
- Обучение за работа с деца с поведенчески проблеми
- Изработване на план за подкрепа на дете със СОП, съобразно идентифицираните силни страни, затрудненията и индивидуалните особености на децата.
- Установяване на сътрудничество между педагогическия екип, семействата, обществеността и специализираните институции за изработване и прилагане на стратегия за опазване ценностите на детството, защита правата на децата, превенции срещу насилието.
- Кандидатстване с проектни предложения по общински програми за приобщаващо образование

Критерии за измерване

- Изисквания на екипа за подкрепа към родителите за пълноценната работа с децата.
- Диагностициране и проследяване динамиката в развитието на децата.

Ресурси

- Интелектуални, финансови и материални ресурси.

Очаквани резултати

- Реализация на желани резултати.
- Социализиране и приобщаване на децата със СОП.
- Спечелени и реализирани общински/ национални проекти за приобщаващо образование

СРОК: 4 години

Задача № 5 /към Стратегическа цел 3/

- Да се обогатяват личностните и професионални компетенции на педагогическите специалисти и непедагогическия персонал

Дейности

- Избор на програми и форми за квалификация от педагогическите специалисти.
- Оптимизиране на информационно-образователната среда, с цел въвеждане на изпреварващо обучение за иновативни практики.

- Участие в квалификационни форми, с цел придобиване на квалификационни кредити
- Използване на разнообразни стратегии за обучение, които да стимулират заложите и интелектуалното развитие на децата .
- Създаване на условия за качествена вътрешноинституционална квалификация.
- Повишаване на личната професионална квалификация - ОКС, ПКС

Критерии за измерване

- Поддържане на перманентна ефективна квалификация и преквалификация на служителите - създаване на мотивирани служители - осигурени възможности за квалифициране на персонала.
- Самооценка и чувство за собствено достойнство
- Благоприятен социален климат.
- Оползотворяване на работното време.

Ресурси

- Интелектуални, информационни, финансови и материално-технически, кадрови ресурси.
- Инвестиции в човешки капитал.

Очаквани резултати

- Добър микроклимат, стимулиращ пълноценна положителна изява ; климат на откритост, доверие и сътрудничество.
- Кариера по хоризонтала, чрез разширяване на квалификацията.
- Текучество на кадри – под 1%.
- По-високо трудово възнаграждение.
- Опазване на психическото здраве на педагози, медицински сестри и пом.възпитатели.

СРОК: 5 години

Задача № 6 /към Стратегическа цел 5/

Да се изгради екип от съмишленици, чрез привличане на различни социални партньори за осигуряване на материален, емоционален и интелектуален комфорт на деца и служители в ДГ «Теменужка»

Дейности

Задълбочаване на контактите с Обществен съвет, с обществени организации и институции, отворени към проблемите на детската градина и привличане на допълнителни източници за подпомагане на дейността и подобряване на материално-техническата база

Критерии за измерване

- Материален, емоционален и интелектуален комфорт на деца и служители в детската градина
- Реализиране на съвместни координирани действия със семейството и социалните партньори за развитието на възпитателно-образователната работа и за финансово-материалното подпомагане на детската градина.

Ресурси

- Интелектуални, информационни, финансови, материално-технически, кадрови ресурси.

Очаквани резултати

- Максимално удовлетворяване на потребностите и желанията на родителите и децата.
- Утвърждаване имиджа на ДГ «Теменужка» Варна, като конкурентноспособна, желана и предпочитана от родителите и децата им детска градина.
- Брой получени финансови и материални средства от дарители, спонсори и тяхното ефективно реализиране.

СРОК: 5 години

Задача № 7 /към Стратегическа цел 4/

Да се подобри материално-техническата база и екстериора и интериора на сградния фонд на детската градина.

Дейности

- Поетапно включване на асансьорите за осигуряване на достъпна архитектурна среда
- Осигуряване на условия за интерактивно и СТЕАМ обучение /интерактивни дъски, роботизирани играчки, др./
- Текущи и неотложни ремонти
- Смяна на навеси в Основна сграда

- Поставяне на навеси във Филиал 1
- Подобряване осветителните тела на Филиал 2
- Вътрешно ситуиране на помещенията и осъвременяване на интериорния дизайн.

Критерии за измерване

- Материален, емоционален и интелектуален комфорт на деца и служители.
- Добро стопанисване.
- Директор - мениджър.

Ресурси - Финансови и материално - технически ресурси.

Очаквани резултати

- Подобряване и обогатяване на материално-техническата база и физическата среда и информационно осигуряване на ДГ.
- Реализирани проекти.
- Прозрачност на получени и разходвани средства и материали;
- Ефективно реализиране на средствата.

СРОК:5 години

IV. ДЕЙНОСТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ:

1. Административно-управленска дейност:

1.1. Търсене на нови източници за подпомагане дейността на детската градина – участие в проекти и програми на общинско, национално и международно ниво;

1.2. Популяризиране на постиженията на деца и учители;

2. Образователно-възпитателна дейност:

2.1. Използване на съвременни методи и подходи за развитие – интерактивни методи, компютърни програми и продукти за интерактивна дъска, автодидактични игри и материали;

- 2.2. Използване индивидуална и групово организация на работа;
- 2.3. Усъвършенстване на процесите на планиране, организиране и провеждане на съдържателен педагогически процес;
- 2.4. Въвеждане на нетрадиционни и интерактивни техники в образователния процес;

3. Квалификационна дейност:

- 3.1. Включване на учителите в обучителни програми за работа с мултимедия, педагогически иновации;
- 3.2. Участие на учителите в курсове за придобиване на по-висока ПКС
- 3.3. Обогатяване на информационна банка – библиотечен, мултимедиен фонд, портфолия на децата;
- 3.4. Обмяна на опит – паралелно, допълващо, циклично.

4. Социално-битова и финансова дейност:

4.1. Обогатяване и поддържане на материално-техническата база:

- Обогатяване на игровата и дидактична база; смяна на остарели мебели...
- Осъвременяване на интериора в коридорите и занималните
- Цялостна реконструкция на дворните площадки

4.2. Организиране на различни (антистрес дейности) туризъм, спорт и културни дейности.

5. Финансово осигуряване изпълнението на стратегията:

- 5.1. Финансиране от държавния и общински бюджет;
- 5.2. Разработване на проекти за външно финансиране;
- 5.3. Привличане на спомоществатели, партньори, съмишленици;
- 5.4. Собствен труд на служителите и родителите – пролетно почистване, боядисване, зацветяване, санитарна резитба и др. в детската градина.

V. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

1. Гъвкавост и вариативност при решаване на проблемите;
2. Творческо развитие;
3. Промяна в мотивите и нагласите на педагогическия колектив;
4. Емоционален комфорт и успешна адаптация на децата. Формиране на чувство за приобщеност към социалната среда;
4. Използване на нови педагогически технологии;
5. Мобилност на мениджърските и управленски функции на директора;
6. Разширяване контактите на детската градина с други социални и обществени фактори;
7. Обогатяване на педагогическата информираност на родителската общност.

VII. ПОЛИТИКИ

КАЧЕСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И МЕРКИ ЗА НЕГОВОТО ПОВИШАВАНЕ В ДГ 4 „ТЕМЕНУЖКА”

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ:

Въведение

Управлението на качеството е непрекъснат процес на организационно развитие, основан на анализиране, планиране, изпълнение на дейности, оценяване и внасяне на подобрения в работата на детското заведение.

Цел:

С тези мерки се цели да се подобряват непрекъснато условията и редът за разработване на ефективна вътрешна система за осигуряване на качеството на възпитанието и обучението.

Качество на възпитателно-образователния процес е степента на съответствие на предоставяните публични образователни услуги със:

- нормативните изисквания (закони, държавните образователни стандарти и други юридически актове);
- очакванията на гражданите и потребителите на образователните услуги (деца, родители, работодатели).

Мерките са съобразени с принципите и изискванията към институциите за усъвършенстване на процесите за управление на качеството. Също така и показателите, условията и редът за измерване на постигнатото качество.

Оценяването се извършва чрез самооценяване и инспектиране.

Самооценяването се извършва при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за управлението на качеството в институциите, а инспектирането

– при условия и поред, определени с държавния образователен стандарт за инспектирането на детските градини и училищата.

Като нов момент в Закона за предучилищното и училищното образование, свързан с управлението на качеството в образователните институции, е въведено изискването за самооценяване (вътрешна система за управление на качеството в училищата и детските градини). То се извършва ежегодно:

- от комисия в институцията;
- чрез дейности, процедури и критерии, определени от институцията.

Областите, които подлежат на самооценяване, са:

- **управлението** - ефективното разпределяне, използването и управлението на ресурсите за повишаване на качеството в институцията;
- **образователният процес**, който включва обучение, възпитание и социализация;
- **взаимодействието на образователната институция** с всички заинтересовани страни.

В процеса участват децата, учителите, директорите, другите педагогически специалисти, както и родителите.

Самооценяването включва следните етапи:

1. определяне на работната група;
2. обучение на членовете на работната група;
3. подготовка – определяне на дейностите, процедурите, критериите, показателите и инструментите за самооценяване;
4. провеждане на информационна кампания сред учителите, другите педагогически специалисти и родителите;
5. провеждане на самооценяването;
6. обработване на информацията от проведеното самооценяване;
7. анализиране на получените резултати от самооценяването;
8. предлагане на мерки за внасяне на подобрения в работата на институцията за повишаване на качеството на предоставяното образование;
9. изготвяне на доклад от самооценяването;
10. утвърждаване на доклада от самооценяването.

Задължителен инструмент в процеса на самооценяване е организирането на периодично анкетно **проучване на мнението на родителите за качеството** на образователните услуги и цялостната дейност на институцията.

Новата концепция за образование изисква положителни промени в областите:

- **управление на образованието** - гарантирано участие на гражданското общество в изработването, прилагането и мониторинга на стратегиите за развитие на образованието;
- **образователна среда** – изграждане на толерантна, здравословна и сигурна образователна среда, насърчаваща индивидуалното развитие; ясно определени задължителни знания и умения; привлекателни форми на обучение, представящи разбираемо учебното съдържание; измерими образователни резултати; широко навлизане на нови информационни и комуникационни технологии;
- **учителска професия**
 - целенасочени политики в областта на квалификацията на учителите, като специалистите, които провеждат квалификационните курсове да са правоспособни за това.
 - свеждане до минимум на административната тежест върху учителите с цел приоритет в тяхната работа да са децата и само децата.
 - недопускане на вмешателство на различни фирми и организации в учителската работа чрез най-различни „инициативи”.
- **мониторинг** - създаване на системи за ефективно измерване на образователните постижения и системи за мониторинг на дейността на учителя и образователната институция.

МИСИЯ на ДГ №4 «Теменужка»

« Ние сме тук, за да се чувстват вашите деца добре»

Осигуряване на качествено предучилищно образование, спокойна и защитена среда за всяко дете. Утвърждаване на детската градина като желана територия за децата, осигуряваща им равен шанс и качествено образование чрез съчетаване на добрите традиции и модернизация на процесите.

ВИЗИЯ ДГ „Теменужка” Варна

Детска градина осигуряваща условия детето да се радва и преживява всеки миг от детството си: да се чувства защитено, разбирано и подкрепяно.

Институция в образованието предоставяща качествена образователна услуга с педагогически екип, поддържащ квалификацията си на съвременно равнище и осигуряващ спокойна и емоционална среда за отглеждане и възпитание на децата и тяхното личностноутвърждаване.

Авторитетна и конкурентно способна детска градина с педагогически колектив от високо отговорни личности, с усъвършенствани професионални умения проявяващи толерантност, загриженост и зачитане на човешкото достойнство на децата, уважение правата на детето.

Приоритетни направления:

- Повишаване на качеството на предоставяното образование и възпитание от детското заведение.
- Развитие на системата за поддържане и повишаване квалификацията на учителите.
- Осигуряване на равен достъп до качествено образование и възпитание.

Удовлетворяване на образователните потребности на талантиви деца.

- Постигане на високи резултати от вътрешно и външно оценяване.
- Взаимодействие с родителската общност и другите заинтересовани представители на местната общност.
- Подобрене във външната и вътрешната среда на детското заведение

Цели:

- Осигуряване на качествено и ефективно възпитание и образование.
- Разширяване и стимулиране на формите за обучение и възпитание в дух на демокрация, гражданска отговорност и патриотизъм, здравно и екологично възпитание, физическа активност и спорт.
- По-широко навлизане на нови методи на педагогическо взаимодействие (интерактивност, иновативност, проектна работа).

Дейности за постигане на целите:

- Повишаване познавателната активност на децата.
- Създаване на условия за изяви на децата.
- Повишаване качеството на публичните изяви на децата.
- Осъществяване на допълнителна работа с децата.
- Откриване на заложите на всяко дете и насочване на развитието му в област, в която тоще изяви най-добре своя потенциал.
- Развиване и подобряване на индивидуалната и диференцирана работа с децата.
- Прилагане на подходи, основани на демократични принципи и развити образователни модели, свързани с повишаване успеваемостта на децата в обучението;
- Поставяне на детето в активна позиция по отношения на усвояването на нови знания и практическата им приложимост ;

- Използване на иновативни педагогични методи и форми за предаване и научаване на знания;
- Извършване на ефективна диференцирана работа при децата с намалена успеваемост.
- Стриктно спазване на изискванията:
 - за безопасност на труда и правилника за вътрешния ред, водещи закони и наредби, свързани с образованието, опазване на живота и здравето на децата;
 - за превенция на различни форми на дискриминация сред деца, педагогически и непедagogически персонал;
 - за здравословни и безопасни условия на обучение, възпитание и труд;
- Засилване взаимодействието с родителите и други заинтересовани представители на общността;
- Използване на създадени мултимедийни материали;
- Повишаване на социалните умения на децата чрез подпомагане на физическото, социалното и личностното им развитие;
- Реализиране превенция на насилието и агресията и утвърждаване на позитивни модели на поведение;
- Подкрепа на изявата и развитието на даровитите деца;
- Разширяване и стимулиране на формите за възпитание и обучение в дух на демокрация, гражданска отговорност и патриотизъм, здравно и екологично възпитание, физическа активност и спорт.
- Утвърждаване на авторитета и подпомагане на кариерното развитие на учителите, работещи в детската градина.
- Продължаване /Оптимизиране/ структурата на изградената система за квалификация.
- Предоставяне на възможност и оказване на необходимото съдействие на родителите за:
 - срещи с учителите в определеното приемно време или в друго удобно за двете страни време;
 - участие в родителските срещи;
 - присъствие и при желание от тяхна страна да бъдат изслушани, когато се решават въпроси, които засягат права и интереси на детето им;
 - консултиране по въпроси, свързани с възпитанието на децата от специалист;
 - запознаване срещу подпис с Правилника за дейността на институцията;
- Педагогическата колегия периодично и своевременно да предоставя информация за успеха и развитието на децата в образователно-възпитателния процес;
- Консултиране на родителите за възможностите и формите за допълнителна работа с детето с оглед максимално развитие на заложените му, както и за възможностите за оказване на педагогическа и психологическа подкрепа от специалист, когато това се налага
- Участие на родители в отбелязване на празници, изяви, годишнини и посещение на други мероприятия и обекти за наблюдение.

Областите, които подлежат на самооценяване, са:

- **управлението** - ефективното разпределяне, използването и управлението на ресурсите за повишаване на качеството в институцията;
 - образователният процес, който включва обучение, възпитание и социализация;
 - взаимодействието на образователната институция с всички заинтересовани страни.
- В процеса участват децата, учителите, директорите, другите педагогически специалисти,

както и родителите.

- Развиване на конструктивна комуникация във взаимоотношенията в съответствие със ЗПУО.
- Прилагане на модели на поведение, основани на идеите и принципите на гражданското образование.
- Спазване на единни педагогични изисквания и стандарти за поведение и успеваемост.

Консултиране на родителите за възможностите и формите за допълнителна работас детето с оглед максимално развитие на заложите му, както и за възможностите за оказване на педагогическа и психологическа подкрепа от специалист, когато това се налага.

- Участие на родители в отбелязване на празници, изяви, годишнини.

Заб.: Мерките за повишаване качеството на образованието са разработени съгласно Закона за предучилищното и училищното образование.

ПРОГРАМА ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИТЕ ПОЛИТИКИ ЗА ПОДКРЕПА НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ В ДГ “ТЕМЕНУЖКА“ – ВАРНА

I. Същност и цели на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурно образование

1. Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са взаимно свързани и формират интердисциплинарен комплекс, насочен към придобиване на социални, граждански и интеркултурни компетентности и на компетентности, свързани със здравето и поддържането на устойчива околна среда.

2. Гражданското образование е насочено към формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.

3. Здравното образование е насочено към развитие на умения за създаване или поддържане на здравословен стил и условия на живот и за доброволното адаптиране към поведение, благоприятстващо здравето.

4. Екологичното образование е насочено към формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие.

5. Интеркултурното образование е насочено към усвояване на културните идентичности и за основни характеристики на интеркултурните отношения, формиращи позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот, както и умения и нагласи за конструктивни взаимодействия в мултикултурната среда.

Целите на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование в детската градина са изграждане на начална ориентация на детето да:

- разбира основните общочовешки ценности;
- познава институциите;
- зачита значимостта на околните;
- приема и зачита различията между хората и културите;
- осъзнава и цени своята културна идентичност;
- взаимодейства с членовете на семейството си, общността и другите хора по конструктивен и уважителен начин;

- изразява обосновано и критично гражданската си позиция;
- бъде активно, да изразява мнение и да поставя цели;
- носи отговорност за поведението си, за постъпките си, за своя живот и този на другите хора;

- има основни знания за здравословен начин на живот;
- познава и спазва основните норми за екологична култура и поведение с оглед опазване на природата и създаване на устойчива околна среда;
- има основни познания за глобалния свят и неговите общи ценности.

II. Начини и форми на осъществяване на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование

В детската градина гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование се осъществява във всички възрастови групи под ръководството на учителите

- интегрирано в основните форми на педагогическо взаимодействие образователни направления в съответствие със седмичното разпределение ;
- интегрирано в допълнителните форми на педагогическо взаимодействие;
- в работата по различни проекти
- в рамките на дейностите по обща подкрепа за личностно развитие по реда и при условията на държавния образователен стандарт за приобщаващо образование.

Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование в ДГ се осъществяват от учителите на групите с помощта на интерактивни методи и техники / обсъждане, мозъчна атака, упражнение, образователни игри, ролеви игри, работа в малки групи, договаряне на правила за съвместна работа. Интерактивната технология осигурява висока мотивация на децата за участие в процеса на обучение, добра ориентация в съдържанието на обучението и ефективно трениране на уменията им. Тя позволява на децата да встъпят в интензивна комуникация помежду си, да споделят опит и да развиват ценни личностни и социални умения.

III. Институционална политика на ДГ “Теменужка“ за подкрепа на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование

За осъществяване на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование в детската градина се разработват институционална политика , която подкрепя и осъществява гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование, определя конкретните подходи и начини на организация на вътрешните процеси и дейности за осъществяването им.

Институционалните политики за подкрепа на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурно образование в детската градина са насочени към изграждане и поддържане на институционална организационна култура, която насърчава спазването на споделени правила, процедури, традиции и колективни ценности. Конкретните дейности се планират по месеци в годишния план на ДГ и тематичното разпределение на образователни ситуации по групи в съответствие с ДОС по образователни направления.

Обучението по отделни тематични области може да се осъществява от гост-лектори от съответните компетентни институции, от неправителствени организации или от общественици в присъствието на учителя в група.

1. Тематичните области са свързани с:

- Патриотичното възпитание и изграждането на национално самочувствие;
- Толерантността и интеркултурния диалог; ;
- Безопасността на движението по пътищата;
- Защита при бедствия и аварии и оказване на първа помощ;
- Превенция на насилието, справяне с гнева и агресията, и мирно решаване на конфликти.
- Опазване на околната среда

Политиките на ДГ за подкрепа на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са насочени към изграждане и поддържане на демократична организационна култура в ДГ, която насърчава спазването на споделени правила, процедури, традиции и колективни ценности

2. Политиките в ДГ включват:

2.1. Ритуали, свързани с:

- откриване и закриване на учебната година;
- официално раздаване на удостоверенията за завършена IV ПГ;
- награждаване на отличили се деца и учители;
- честване на Националния празник на Република България, Деня на славянската писменост и култура, Деня на народните будители, други официални празници;
- изпращане на завършилите ПГ.

2.2. Възпитаване в трайни навици за отдаване на почит и израз на националното самосъзнание чрез:

- изслушване на националния химн в тържествени за държавата и ДГ моменти
- отбелязване на годишнини на значими събития от българската история.

2.3. Поддържане на позитивен психологически климат и позитивна образователна среда за диалог между участниците в образователния процес чрез :

- организиране на изяви на деца пред деца ;
- целенасочената съвместна дейност между детската градина и семейството ;
- работа по проекти.

IV. Дейности и мероприятия

Възпитаване на дисциплинираност и гражданско поведение чрез:

1. Образователната дейност и дейности извън ДГ
2. Спазване на визуализираните правила за поведение в детските групи
3. Участие на децата в учебни евакуации

Възпитаване на национално самочувствие и продължаване на националните традиции.

1. Честване на всички национални празници

2. Запознаване със символи на Република България и българското знаме, държавен химн, герб, език, и др.)

3. Изграждане на система за сътрудничество на родители, ОС, културни институции, фирми, НПО .

Здравно образование и екологично възпитание на децата

1. Провеждане на здравни беседи на децата
2. **Организиране на екологически целесъобразна достъпна трудова дейност на детето в зелените зони в и около детската градина**
3. Отбелязване Деня на Земята, на водата, Черно море

Възпитаване в интеркултурна среда.

1. Провеждане на беседи, свързани със създаване на климат за сътрудничество на етническите и културните групи в групите в ОН ОС
2. Създаване на мултикултурни общности (състави, отбори, екипи), за да се подобрят междугруповите отношения.
3. Организиране на изложби, посветени на обичаите и традициите на различните етноси.
4. За усвояване на българския книжовен език от децата, за които българският език не е майчин, се организира допълнително обучение по български език чрез с цел подпомагане на образователното им приобщаване.

Развиване на физическата дееспособност на децата

1. Реализиране на дейностите по спортен проект

V. Рамкови изисквания за резултатите от обучението по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование

1. Рамковите изисквания за резултатите от обучението по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование са насочени към надграждане и разширяване на изискванията за резултатите от обучението, определени в ДОС за предучилищното образование.

2. Рамковите изисквания за резултатите от обучението по всеки един от елементите на интердисциплинарния комплекс са определени в Наредба №13, както следва:

- по гражданско образование – в приложение № 1;

- по здравно образование – в приложение № 2;

- по екологично образование – в приложение № 3;

- по интеркултурно образование – в приложение № 4 от Наредба №13.

- по БДП - в съответствие с програма за обучение по БДП по възрастови групи в ДГ 3
Учителите по своя преценка използват, комбинират и адаптират рамковите изисквания за резултатите от обучението съобразно проучените интереси и потребности на децата.

За реализиране на целта и дейностите в годишните планове се планират конкретни мероприятия

ПРОГРАМА ЗА ОБХВАЩАНЕ И ЗАДЪРЖАНЕ В ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА НА ДЕЦАТА ОТ ЗАДЪЛЖИТЕЛН ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

В изпълнение на постановление № 100 на МС от 8 юни 2018 г., за създаване на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна училищна и предучилищна възраст е създадена настоящата програма и мерките, свързани с нея.

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално - икономическото развитие.

Водещи стратегически документи при изготвяне на програмата са:

- Закон за предучилищното и училищно образование
- Наредба за приобщаващото образование
- Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система
- Механизъм за съвместна работа на институциите по обхвата и задържането в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст

В стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система /2013 -2020г./, ранното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможното развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионално развитие на децата и младите хора в България.

Ненавременния обхват на деца от предучилищна възраст, наложи създаването и въвеждането на единен Механизъм за съвместна работа по обхващане и задържане на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст е описан в ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 100 на МС от 08.06.2018 г. за създаване и функциониране на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в

образователната система на деца и ученици в задължителна училищна и предучилищна възраст. (Загл. изм. - ДВ бр. 82 от 2019 г.)

Отпадането от образователната система на ниво детска градина води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване качеството на живот на сегашното и следващите поколения. Здравният статус и достъпът до услуги и ресурси, които могат да осигурят по - добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние са в пряка зависимост от получената по - висока степен на образование.

Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното отпадналите деца и техните семейства и върху цялостното социално - икономическо развитие на страната.

ЕКИПИ ЗА ОБХВАТ

Кметовете на общини разпределят територията на общината на райони на обхват между образователните институции, които осъществяват обучение на деца в задължителни предучилищни групи. Екип за обхват се създава към всеки район на обхват. Когато броят на децата от няколко образователни институции е малък и позволява изпълнението на дейностите, екип за обхват може да се създаде за повече от един район за обхват.

Образователните институции отговарят за записването в образователната система на децата и учениците, живеещи в определения им район на обхват.

Населените места, в които няма училище и/или детска градина, се включват в района на обхвата на средищното или приемащото училище или детска градина, определено съгласно Закона за предучилищното и училищното образование.

Началниците на регионалните управления на образованието създават със заповед и актуализират екипите за обхват.

Екипите задължително включват представители на : регионалните управления на образованието; институциите в системата на предучилищното и училищното образование; съответната община; съответната дирекция „Социално подпомагане“; съответната областна дирекция/районно управление на Министерството на вътрешните работи.

Според спецификата на дейността и изпълняваните дейности в екипите се включват и служители по заетостта, детска педагогическа стая, представители на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, районните здравни инспекции и други институции.

По предложение на ангажираните институции в екипите могат да бъдат включени и други лица, които работят с институциите по въпросите на обхващането, задържането и интеграцията на децата и учениците.

Дейности на екипите

Екипите за обхват осъществяват дейности, свързани с:

- Идентифициране на децата в задължителна възраст, които не са обхванати в образователната система, и предприемане на мерки за обхващането им;
- Идентифициране на децата, отпаднали от задължителната предучилищна подготовка, и осъществяване на дейности за реинтеграцията им в образователната система;
- Идентифициране на децата в риск от отпадане и осъществяване на мерки за задържането им в образователната система, като предотвратяват отпадането от образователната система на деца в задължителна предучилищна възраст, които отсъстват от детската градина.
- Посещение по домовете на децата, които подлежат на задължително предучилищно образование и са отпаднали или са в риск от отпадане, с цел записването им в училище или в детска градина или преодоляването на риска от отпадане и редовна посещаемост;
- Изготвяне на списък с мерки по отношение на всяко дете, което е идентифицирано като необхванато, отпаднало или застрашено от отпадане от образователната система, и взаимодействие с компетентните институции за прилагане на комплексен подход от интервенции;
- Определяне за всяко дете основната причина, поради която е необхванато, отпаднало или е в риск от отпадане, и отразяват кода на съответната причина в ИСРМ;
- Осъществяване на взаимодействие с родителите, настойниците/попечителите или с лицата, които полагат грижи за децата, за включването и задържането им в образователната система;
- Привличане и работа с медиатори и местни общности;
- Предлагање на компетентните институции да предприемат допълнителни мерки с оглед на прилагане на комплексен подход, включващ и налагането на наказания от компетентните органи за неспазването на задълженията на родителите, настойниците/попечителите или лицата, които полагат грижи за детето, по Закона за предучилищното и училищното образование и по Закона за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни;
- Предлагање на компетентните институции да предприемат предоставянето на помощи в натура по реда на Закона за семейните помощи за деца и Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане;

- Регулярно предоставяне на информация чрез ИСРМ на кметовете на общините за установени нарушения на задълженията на родителите, настойниците/попечителите или лицата, които полагат грижи за детето, с цел налагане на наказания по реда на чл.347 от Закона за предучилищното и училищното образование;
- Проследяване чрез ИСРМ ефективността от изпълнението на предложените мерки и ефекта им за връщането, включването и преодоляването на риска от отпадане за децата и учениците в задължителна предучилищна и училищна възраст;

Представители на детската градина в екипа за обхват са образователните медиатори, социалните работници, помощниците на учителя и педагогически специалисти (без директор), както и лица, ангажирани с мерки за подпомагане на достъпа до образование и предотвратяване на риска от отпадане от системата на предучилищното и училищното образование.

За предотвратяване на отпадането от образователната система на деца в задължителна предучилищна възраст, които отсъстват по неуважителни причини от детската градина, директорите на образователните институции организират участниците в екипите за обхват за:

- Своевременно установяване на причините и прилагане на мерки за предотвратяване отсъствието на децата;
- Своевременно извършване на посещения по домовете на децата в риск от отпадане, за които се установи, че отсъстват от детската градина без уважителни причини;
- Системно взаимодействие с цел мотивирането им за осигуряване на трайно присъствие на детето в образователната институция;
- Предлагане на мерки за обща и допълнителна подкрепа на децата в риск от отпадане в съответствие с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование;
- Проследяване на изпълнението и на резултатите от предприетите мерки за преодоляване отсъствието на децата и учениците по неуважителни причини и отразяването им в ИСРМ.

Механизмът за взаимодействие на институциите разписва конкретни отговорности на всички ангажирани институции.

Директорите на детски градини:

- Възлагат на педагогически специалисти и на друг персонал включително в екипите за обхват и осигуряват участието на включените лица;

- Съдействат технически, административно и организационно на екипа за обхват, чийто район на обхват включва района на обхват на детската градина;
- Отговарят, организират и контролират изпълнението на дейностите, осъществявани от екипите за обхват, в които участват педагогически специалисти от детската градина;
- Създават организация за своевременно посещение по домовете на отсъстващите по неуважителни причини деца, като при необходимост ангажират местни доставчици на социални услуги, а когато се налага, отправят искане до началника на регионалното управление на образованието за осигуряване на участието на представителите на общината, на Министерството на вътрешните работи, на дирекция „Социално подпомагане“ или на представители на други институции от екипа за обхват;
- При установена нужда правят предложения до съответните дирекции „Социално подпомагане“ за предоставяне на помощ в натура за дете, като предлагат вида на помощта съобразно идентифицираните потребности на детето;
- Ежемесечно до 15-о число предоставят на кмета на общината информация за предходния месец за неосигуреното задължително присъствие за повече от 3 дни на дете, посещаващо група за предучилищно образование, по неуважителни причини с цел налагане на наказания на родителите по реда на чл. 347 от ЗПУО.
- Организират изпълнението на дейностите от механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст на ниво детска градина;
- Предоставят необходимата информация на началниците на регионалните управления на образованието за функционирането на механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.
При осъществяване на дейностите за обхващане и, включване и превенция на децата, които не са обхванати, отпаднали са или са в риск от отпадане от образователната система, институциите взаимодействат и обменят информация, като:
 1. Директорите на детските градини въвеждат в Националната електронна информационна система за предучилищното и училищното образование информация за записаните в тях деца в срок до 20 февруари и до 30 септември на съответната година.
 2. Директорите на детските градини може да изискват информация от Регионалните здравни инспектори чрез ИСРМ за истинността на представените медицински бележки или други медицински документи, доказващи уважителна причина за отсъствието на детето.

3. Екипите за обхват до 30 ноември на съответната година приоритетно прилагат мерки за: обхващане и записване на деца в задължителна предучилищна възраст, които не са записани в детска градина; обхващане и включване на децата, посещавали детска градина през предходната учебна година, но не са записани в настоящата; обхващане и включване на децата, които са посещавали детска градина, но са отпаднали през предходната учебна година.
4. Екипите за обхват до 30 март на съответната година приоритетно прилагат мерки за връщане и трайно включване в образователната система на повторно отпадналите деца и на отпадналите през настоящата учебна година деца.
5. Представителите на образователните институции в екипите за обхват и допълнително привлечените лица под ръководството на директорите, подпомагани от участниците от другите институции чрез началниците на регионалните управления на образованието, своевременно и регулярно предприемат мерки за превенция на риска от отпадане на деца, за които в ИСРМ има индикатори за отсъствия и проблемно поведение.

ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ НА ДЕЦА ОТ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА:

Причините за отпадане са многообразни и не се проявяват изолирано, а въздействат комплексно. Това определя необходимостта да се подхожда комплексно и същевременно да се действа индивидуално към конкретния случай на всяко дете, необхванато, застрашено от отпадане или вече отпаднало от детска градина. Отпадането на деца от групите за задължително обучение е не само социален, но и педагогически проблем. Причините за това са различни. Корените на това явление трябва да се търсят от една страна в семейната среда, в мотивацията за учене, в обществените отношения и не на последно място и в педагогическата колегия.

Причините за необхванати и напуснали образователната система деца, могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории:

- Социално-икономически причини - ниски доходи, лошото качество на живот на определени социални слоеве, поради задължение да гледа по - малкия си брат/сестра, използване на детето като трудов ресурс
- Етнокултурни причини - по - ниска ценност на образованието, по ранното встъпване в брак и др., слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него нежелание да се посещава детска градина , затруднения при усвояването на учебния материал, наличие на конфликтни отношения с деца и др. ;
- Институционални причини - като такива могат да квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на образователната система от децата и др.;

- Психологически причини - неувереност в себе си, чувство за неуспех, отчуждение
- Причини, свързани със здравния статус: в контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности. Рисковете за отпадане са свързани с недостатъчна диагностика и подготовка на детските градини за приобщаването на тези деца. Тук се включват и всички фактори на образователната среда, материалната база, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на приобщаващото образование.

Причините за ранното отпадане на деца от образователната система винаги са комплексни.

Факторите, които обуславят преждевременното отпадане на децата от системата на образование могат да бъдат социално - икономически, здравни, образователни, етнокултурни и др. Обикновено в основата им винаги се оказва някакъв вид неудовлетвореност

на деца и родители или невъзможност за осигуряване на условия за добра образователна среда, смяна на местоживеене, смяна на месторабота на родителите, търсене на по-добра материална база.

Отчитайки тези фактори, в ДГ 4 "Теменужка" се работи в посока на пълноценното развитие на детската личност, добра хигиена, хранене, здравословна среда, изграждане на хармонични учителски екипи, които от своя страна осигуряват добрата учебна подготовка на децата и подходящата игрова среда за тяхната възраст.

Специално внимание се обръща на взаимодействието с родителите, всеобхватното развиване на детската личност, добрата подготовка на децата за училище, удовлетвореност на деца и родители от учебно възпитателния процес в ДГ 4 „Теменужка“, което от своя страна е предпоставка за задържането на децата в детската градина и добър прием за всяка следваща година.

ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА:

1. Разработване и изпълнение на комплекс от ефективни мерки и дейности за обхващане и задържане на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.
2. Подобрени резултати от учебно- възпитателната работа и личностна подкрепа на всяко дете.

Политиките и мерките, които ДГ 4 "Теменужка" предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки, като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете. Акцентира се върху силните страни на всяко дете, което подпомага личностното му развитие. Политики и мерки в ДГ "Теменужка", произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. Възможно е нежелание на родителите детето да ходи на училище, поради страх от социална изолация, по - ниска самооценка, невъзможност към адаптиране към учебния процес и останалите ученици.

Мерки: Мотивиране, консултиране и подпомагане чрез редица дейности за приобщаване на децата със специални образователни потребности, децата от ромски произход, както и изоставени от семейства, заминали за чужбина.

2. Трудова миграция на родителите. Напускане на единия или двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставане на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с новите модели на поведение на децата и трудовата социална обстановка.

Мерки: Ежеседмични контакти от учителите по групи с родителите/настойниците на децата, сътрудничество с Отделите за закрила на детето и други институции.

3. Недостатъчна образованост на родителите и липса на контрол върху цялостното развитие на детето.

Мерки: Мотивиране и приобщаване на тези деца за посещаване целодневната организация в ДГ, провеждане на срещи на тези родители с ръководство, мотивиране, консултиране и приобщаване .

4. Чести конфликти между агресивни родители, negliжиране и насилие над детето - побой, домашно насилие, развод и др.

Мерки: Сътрудничество с „Отдела за закрила на детето" и други институции.

5. Социално слаби семейства .

Мерки: Оказване на социална помощ -има осигурени безплатни учебници, безплатна закуска или плодове.

Други по - важни мерки и дейности, залегнали в програмата на ДГ 4 "Теменужка" за превенция на отпадане от детска градина са:

1.1. Разработване и реализиране на мерки за проследяване на преместването и отсъствията на децата;

- Изготвяне на база данни от учителите на задължителните групи, в чиито групи има деца от рискови слоеве.
- Обобщаване всяка седмица на информацията за отсъствията на децата и за изясняване причините за отсъствията.

1.2. Подпомагане адаптирането на децата .

1.3. Развитие на детската общност - превенция на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях.

1.4. Квалификация на педагогическите специалисти, насочена към идентифициране и справяне със случаите на риск от преждевременно отпадане от ДГ.

1.5. По - голяма атрактивност на преподавания материал чрез интерактивни методи, електронни уроци, онагледяване, практическа насоченост.

1.6. Индивидуална подкрепа за детето от личност, която той уважава / наставничество /.

1.7. Подобряване възможностите на обучение на деца със СОП. Осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.

В зависимост от оценката на индивидуалните потребности от екипа за подкрепа за личностно развитие. Екипът включва -учителите по групи и специалисти.

1.8. Включване на родителската общност за повишаване на активността и сътрудничеството с ръководството на детската градина.

1.9. Сътрудничество с различни организации - Дирекция „Социално подпомагане“, отдел за закрила на детето, ДПС, др.

1.10. Допълнително обучение по български език на деца, за които той не е майчин език;

1.11. Предприемане на конкретни мерки за обща и допълнителна подкрепа;

1.12. Отчет на дейностите и мерките по програмата.

Дейности и срокове по обхващане и задържане на деца в задължителна предучилищна възраст в детската градина

- В срок до 31.08 от служба „ГРАО“ да бъде иззета информация за подлежащите на задължителна подготовка деца на територията на общината.

Отг.: Директор

- До 31.09 да се изготвят списъци на деца, които са посещавали ДГ през миналата учебна година, но незаписани в настоящата, причини за отпадането им.

Отг.: Директор

- Ранно идентифициране на децата в риск чрез периодично проучване и оценка на потребностите и интересите им.

Отг.: Учители по групи

- Ежемесечно, до 5 число, учителите в групите за задължителна подготовка предоставят информация за предходния месец за неосигурено присъствие на деца за повече от 3 дни по неуважителни причини, с цел налагане на наказания на родителите по чл. 374 от ЗПУО.

Отг.: Учители от ПГ.

Директор

Заклучение

За изпълнението на Програмата е нужно всички участници в образователния процес /семейство, детска градина, институции, НПО/ да бъдат еднакво отговорни и ангажирани за постигането на поставените цели.

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

ВЪВЕДЕНИЕ И ЦЕЛ НА НАСТОЯЩИЯ ДОКУМЕНТ

Настоящият документ е изготвен от работна група в Министерството на образованието и науката с участието на представители на Министерството на труда и социалната политика, Агенцията за социално подпомагане, Държавната агенция за закрила на детето, Националната мрежа за децата, фондация „Асоциация Анимус“ и УНИЦЕФ – България. Документът има за цел да очертае рамките на единен механизъм за противодействие на тормоза, който да подпомогне детските градини в техните усилия за справяне с това явление.

Въвеждането на общ механизъм за противодействие на тормоза се налага от разбирането, че реален напредък в справянето с насилието може да бъде постигнат само в резултат на прилагането на последователна и целенасочена политика, която се споделя и следва от цялата училищна общност и се подкрепя от всички отговорни институции. Подобна политика е необходимо да включва мерки и дейности за превенция и намеса, както и разписани механизми и отговорности за действие в ситуации на насилие. Тези елементи са подробно разгледани в настоящия документ.

Документът се състои от две основни части – алгоритъм за прилагането му и приложения. В първата част се разясняват понятията „насилие“ и „тормоз“, видовете поведение, които те включват, както и белезите, по които да бъдат разпознати. Тази част е информативна и с нея трябва да бъдат запознати всички служители в детската градина.

Във втората част на документа се разглеждат задължителните елементи на политиката в детската градина за противодействие на тормоза. В тази част се разясняват дейностите по превенция и интервенция (реакция), които се осъществяват на равнище детска градина и на равнище група, включването на родителите като неизменен участник в процеса на превенция и на интервенция, както и се очертават основните ресурси, които детската градина и съответно Министерство на образованието и науката трябва да осигурят, за да може ефективно да се противодейства на насилието.

Приложенията към основния документ дават практически насоки за това как да се провежда оценката, как да се осъществяват дейностите на ниво група, как да се подаде сигнал към други служби или услуги при възникване на по-сериозни ситуации с оглед на причинената вреда и последиците за живота и здравето на децата.

Алгоритъмът за прилагане на механизма разписва конкретни задачи и съответните им срокове с оглед на реализирането на дейностите по настоящия механизъм.

ИЗМЕРЕНИЯТА НА ТОРМОЗА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Тормозът в детската градина обхваща широк спектър от прояви. Това е явление със сериозни размери, което оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват или наблюдават.

Какво е насилие?

В България в официална употреба е дефиницията на понятието „насилие“, дадена в параграф 1, т. 1-5 от допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето. Две от определенията имат пряка връзка с насилието от деца върху деца, което е обект на настоящия механизъм.

Физическо насилие е „причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето“.

Психическо насилие „са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда“.

Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на СЗО е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които нее в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табу на обществото“.

Тормозът спада към насилието над дете и се третира с мерките на Закона за закрила на детето. Според чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

Тормозът между връстници се разглежда от много автори като групов феномен (Craig and Replar, 1997). Случаите на насилие се извършват в групова среда, в присъствието на други връстници и в отсъствието на възрастни. Дан Олвеус (Olweus, 1993) определя тормоза като *сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.*

От съществено значение е разбирането за тормоза в следите характеристики на това поведен

1. злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
2. извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;
3. повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

Тормозът обхваща много широк спектър от поведения: преки нападения (удряне, заплаха или принуда, дразнене, подигравка, наричане с обидни прякори, сексуални забележки, открадване или повреждане на лични вещи) или непреки (например разпространяване на слухове или насърчаване на другите да отхвърлят или изключат някого от приятелската среда). Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

Физически тормоз – например, блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

Вербален тормоз – словесни изрази, които имат за цел да унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите. Включва подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;

Психически тормоз – например, подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;

Социален тормоз – например, избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране;

Сексуален тормоз – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накарняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща (принизяваща), унизителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие.

Тормозът може да се случва както във физическата среда, така и във виртуалната среда (кибертормоз). Бурното развитие на електронните комуникации през последните години доведе до нарастване на проявите на насилие, които се извършват чрез интернет или мобилен телефон. Тук спада разпространяването на:

- обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронните средства за комуникация или в социалните мрежи;

- разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават: снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозапис в интернет или по други канали без негово съгласие, кражба на самоличност, разпространение на слухове в социалните мрежи др.

Един от признаците, че дете може би е жертва на кибертормоз, е рязката смяна на настроението и поведението му при използване на интернет или при получаване на обаждане по мобилен телефон – например детето става мълчаливо и боязливо.

Конкретни примери, както и разграничаването на нивата на различните форми на тормоз с оглед причиняване на различна по степен вреда, са представени в *Таблица 1*. Класификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия.

Физическият тормоз е формата, която възрастните най-често забелязват и затова често мерките за справяне обикновено са насочени именно към нея. Психическият и социалният тормоз по-трудно могат да бъдат установени, тъй като те не са така видими, а и децата, от своя страна, нямат нагласата да споделят с възрастните за своите преживявания.

В много случаи социалният и психическият тормоз, като обидните думи и прякори, социалното изолиране и други се подценяват и считат за нормална част от процеса на социализация и израстване на децата.

Тормозът, независимо от това как се упражнява, е деструктивен и опасен вид насилие.

Следователно усилията за справяне с насилието от деца над деца в детската градина трябва да бъдат насочени към всички проявления на това явление, а не само към неговите физически форми.

Разпознаването на **физическото насилие** включва следните физически и поведенчески показатели:

- различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
- неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едносрични отговори;
- безпокойство и крайности в поведението - от агресивност до пасивност;
- лоша представа за себе си - децата смятат, че са заслужили насилието;
- прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
- влошаване на здравословното състояние, включващо прилошавания, главоболие, отпадналост;

Разпознаването на **психическото насилие** включва следните физически и поведенчески показатели:

- детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;
- агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, упоритонепослушание, самонараняване;
- внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или за нивото на развитие на детето;
- бягане и криене
- загуба на доверие, неучастие в общите занимания в детската градина, нискасамооценка;
- психосоматични симптоми.

Разпознаването на **сексуалното насилие** включва както изброената по-горе симптоматика, така и различни прояви на сексуализирано поведение (имитация на сексуален акт, разголване, използване на език, свързан със сексуални действия и т.н., които са нехарактерни за съответната възрастова група деца).

ПОЛИТИКА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Причините за насилието са много и комплексни и детската градина трудно би могло да повлияе на всички. То може обаче успешно да намали тези фактори, които са свързани със средата в детската градина и които допринасят за проявата на агресия и за утвърждаване на агресивни модели на поведение, чрез:

- системни усилия за възпитаване у децата на социални умения и нагласи, които не допускат насилие във взаимоотношенията;
- подобряване на физическата среда в детската градина (с фокус върху групите), която не съдържа предпоставка за изява на агресивното поведение и в същото време създава условия за формирането на групата като общност;
- следване на последователни стъпки за подкрепа и разбиране на последиците от насилието и за справяне с неприемливото поведение на децата, които не наблягат на наказанието.

Политика на детската градина, която се реализира на равнище детската градина и на равнище група, като на всяко едно от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция (реакция).

Превенцията на тормоза включва комплекс от мерки, които имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието. Превенцията поставя приоритет върху дейности на равнище група, например създаване на правила на отношения в групата, морално възстановяване на щета, тематични дискусии. Дискусиите са възможност в групата да се поставят за обсъждане въпроси, които вълнуват или смущават децата, като по този начин се създава пространство за отработване на агресията чрез говорене, разиграване на ситуации, тяхното обсъждане и съответноосмисляне.

Интервенциите включват действия и мерки, които целят спиране и разрешаване на възникнала вече ситуация на тормоз, като се отчитат индивидуалните потребности на всяко дете, въввлечено пряко или косвено в ситуацията, и се прилага принципа на най-добрия интерес на детето. В по-голямата си част интервенциите включват отговора на детската градина при възникнали ситуации на тормоз.

РАЗРАБОТВАНЕ И ВЪВЕЖДАНЕ НА СИСТЕМА ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

1. Дейности по превенция

1.1. Дейности на равнище детската градина

Превенцията на равнище детската градина включва оценка на проблема, създаване на координационен съвет, изготвяне на план за противодействие на тормоз и създаване на единни правила.

- **Оценка на проблема**

Оценката и анализването на проблема е първата стъпка към неговото решаване. Оценката на проблема изисква да се даде отговор на следните въпроси: Осъзнава ли се проблемът и каквесе знае за него? Има ли, кои видове и какви форми на насилие и тормоз има в детската градина? Колко често те се проявяват? Къде са местата, на които най-често се случват? Кои са участниците? Как се е реагирано до момента? Какво следва да се предприеме, за да бъде реакцията ефективна?

Оценката следва да се извършва в началото и в края на учебната година. Тя се организира от ръководство. За целта могат да се използват редица инструменти, като специални въпросници, дискусии с участие на цялата общност, фокус групи с деца, учители и родители и др. В *Приложение 3* е включен пакет от такива психологически инструменти. Резултатите от оценката и наличието на проблем се обсъждат на педагогически съвет.

- **Създаване на координационен съвет**

Във детската градина следва да се създаде координационен съвет с ясни функции и делегирани отговорности, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза.

- **Изготвяне на план за съответната учебна година за противодействие на тормоз**

На базата на извършената оценка в началото на всяка учебна година координационният съвет изготвя план за съответната учебна година за противодействие на тормоза. Този план съдържа описание на всички дейности по превенция и интервенция на равнище група и детска градина и е индивидуален за всяка детска градина с оглед на потребностите, вследствие от оценката в началото и в края на годината. Той е със срок една учебна година и се ревизира и актуализира всяка учебна година.

- **Създаване на единни правила**

Създаването на единни правила е неизменна част от превантивните дейности, които се предприемат на равнище детска градина. Този процес се свързва със следните дейности:

1. формулиране на предложения от всяка група за правила на поведение и ценности;
 2. обобщаване на всички предложения за правила на поведение и ценности, направени от групите и формулиране на общи ценности и правила, които да бъдат част от политиката на детската градина.
 3. договаряне на единен механизъм, включително разписани ясни отговорности, за реагиране при всяка проява на тормоз и насилие;
 4. разработване на предложения за промени в Правилника за дейността на детската градина;
 5. приемане на съгласуваните промени;
 6. ясно разпределение на конкретни отговорности на всички възрастни в детската градина;
 7. използване на подхода за работа с връстници (peer education), които трябва да станат естествените помощници при реализирането на всички видове интервенции както по отношение на децата, които са обект на тормоз, така и по отношение на децата, които упражняват насилие;
 8. повишаване квалификацията на учителите за работа с програмите, включително реализиране на специализирани обучения за определени категории от работещите в детската градина за справяне с критични ситуации и други;
 9. разработване на мерки за привличане на родителите;
 10. информиране и актуализиране на информацията за наличните ресурси в общността – съществуващи услуги и програми за превенция и противодействие на насилието и тормоза в детската градина;
 11. осигуряване на реални партньорства с външни на детската градина служби, организации и специалисти;
 12. насочване към здравни и социални услуги за децата и техните семейства при възникнала необходимост.
- Актуализиране на етичен кодекс на ДГ.

1.2. Дейности на равнище група

Превенцията на равнище група включва приоритетно обучителни дейности.

Деца и учителят създават визуализирани правила за поведение на групата. Водеща роля в обучителни дейности и работа с групата има учителят. При работата на равнище група следва да се прилагат всички форми на групова работа, дискусии, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит, като се използват възможностите на учебната програма, вкл. теми от глобалното, гражданското, екологичното, здравното, интеркултурното образование. Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за насилието и тормоза и се работи за формирането у децата на чувство за емпатия и отговорно поведение.

Основните теми могат да бъдат:

1. Изработване на правила на поведение във всяка група. Затвърждаване чрез ДФПВ, чрез ролеви игри и др.
2. Правата на децата и отговорностите, които те създават по отношение на околните.
3. Ценностите — какво са, какви могат да бъдат, как се проявяват в поведението, как се прилагат в ежедневието?
4. Какво представляват агресията, насилието и тормозът, разпознаваме ли ги, как можем и на кого да съобщаваме за случаи на насилие и тормоз?
5. Какви са преживяванията на извършителя, последователите, потърпевшия и наблюдателите?
6. Как се чувстваме, когато видим прояви на агресия, насилие и тормоз и какво правим? Какво можем да направим?

Използване на подходящ подход към децата, работа с връстници, осигуряване на условия за участие на децата, които да станат естествените помощници при реализирането на дейностите по превенция (различни инициативи, идващи от децата и др.);

За работата на равнище група следва да се прилагат всички форми на групова работа, дискусии, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит, като се използват възможностите на различните направления, различни извънгрупови и извънучилищни дейности.

Необходимо е да се извеждат теми от учебното съдържание, които може да се използват за работа и анализ по проблема насилие, свързани с правата на децата, ценностите, социалните роли, функционирането на групите и институциите и т.н.

2. Дейности по интервенция

2.1. Дейности по интервенция на ниво институция

Дейностите по интервенция на ниво институция задължително се включват в Годишния план за дейността на институцията и се приемат на първия педагогически съвет за учебната година включват:

- Създаване/актуализиране на процедури за действие при инциденти, работа по случай, включително насочване към услуги;
- Водене на дневник със случаи и процедури за управление на информацията;

Дневникът със случаи се създава за целите на анализа и планирането на цялостна политика за превенция и интервенция на насилието и тормоза. Поради особеността на сградния фонд, всяка група в ДГ 4 „Теменужка – разполага с дневник със случай, който се съхранява от учителите на всяка група. В края на годината се архивира. В него се документират единствено ситуацията, съответстващи на второ и трето ниво според приетата класификация (Приложение 1), при които е необходима и намесата на координационния съвет. В Дневника със случаи се описва следната информация: дата, група, участници, вид насилие и ниво, какво е предприето като действие, подпис на служителя. На базата на вписаните ситуации, координационният съвет извършва анализ и оценка на риска от продължаване на насилието и тормоза. Координационният съвет е отговорен за анализа и разпознаването на деца и ученици, които участват и се въвличат в ситуации на насилие и тормоз, без значение дали извършват проявите или са пострадали от насилието. От анализа координационният съвет дава становище за индивидуална работа по случай с дете, което се намира в ситуация на риск по смисъла на Закона за закрила на детето и Закона за предучилищното и училищното образование, предлага мерки и конкретни интервенции, които могат да бъдат индивидуална, групова работа и др. Координационният съвет дава становище и насочва детето към допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете в риск. Дневникът се съхранява при член на координационния съвет от съответния сграден фонд.

- Инициране на работа по случай, включително насочване на случая към други служби.

При случаи от трето ниво, както и по преценка при случаи от второ ниво, незабавно се уведомява Дирекция „Социално подпомагане“ (Отдел „Закрила на детето“ - ОЗД) и/или полицията. Уведомените институции започват проверка на сигнала по реда на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция (виж Приложение 3: Кой, кога и къде може да подава сигнал за дете в риск?), в който следва да се включи представител на институцията (учител на групата/класен ръководител, училищен психолог/педагогически съветник).

Индивидуалната работа по случай с дете се осъществява интегрирано от мултидисциплинарен екип. При становище от координационния съвет в детската градина за инициране на работа по случай или ако не се свика Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция, психологът следва да иницира работа по случай с детето в детската градина/училището.

Всеки служител в детската градина е длъжен при установяване на случай на насилие и тормоз незабавно да уведоми директора на институцията.

- Дейности по интервенция на ниво група/ клас - отнасят се до всички ситуации на

насилие и тормоз според приетата класификация (Приложение 1).

- Обсъждане между децата и учителя на групата с цел изясняване на възникнал проблем, влиянието върху всички участници и свидетели, последствията, както и възможните решения.
- Съвместни действия между учител и психолог и включване на външни специалисти.
- Организиране на допълнителни занятия с цялата група с подкрепата на психолог.
- Провеждане на тематична родителска среща.

3. Работа с родители

Включването на родителите е важна част от реализирането на цялостната политика и важно условие за нейната ефективност. Съгласно институционалните политики родителите се привличат като партньори в дейностите по превенция и интервенция. Партньорството с родителите за съдействие по превенция на насилието и тормоза може да се осъществява чрез:

- Провеждане на тематична родителска среща, в която учителите да запознаят родителите с цялостната политика, да им се представят основните моменти в механизма и да се дискутира тяхната готовност да участват;
- Покана към родители, които да се включат, като представят своите професии, хобита, интереси, така че да направят видима връзката между образованието и приложението му в живота;
- Идентифициране на родители, които могат да бъдат посредници за осъществяване на връзка между детската градина и други организации и институции. Родителското съдействие може да има различни измерения, като:
 - ✓ родители - специалисти от областта на помагашите професии (психолози, социални работници, медиатори, лекари) или други професии, които могат да бъдат полезни и с чиято помощ могат да се реализират институционални инициативи;
 - ✓ родители, изявили желание да се включат в групи за придружаване на деца при организирани посещения;
 - ✓ родители, изявили желание да бъдат посредници между детската градина и родителите или други организации и институции, когато това се налага.

Партньорството с родителите в случаи на интервенция: във всички случаи е необходимо родителите на участващите в ситуацията на насилие или тормоз деца да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от институцията действия за разрешаване на ситуацията.

Насоки към учителя за разговор с родителите:

- Добре е разговорът да бъде започнат със силните страни на децата и след това да се представи ситуацията. Това ще помогне за свалянето на напрежението още в началото.
- Добре е останалите родители от групата също да бъдат информирани за ситуацията и предприетите действия с цел изясняване на неизвестните и сваляне на напрежението. По този начин се ограничават различни интерпретации и спекулации поради непознаване на ситуацията. Родителите трябва да бъдат информирани, че критиките, обидите и negliжирането на другото дете или деца от тяхна страна са

недопустими и само ще задълбочат конфликта.

- Разговорът трябва да бъде проведен на подходящо място, в партньорски взаимоотношения, като се остави отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки; от разговора могат да бъдат изведени конкретни договорености - кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат.
- Конструктивно е учителят да дава конкретни препоръки на родителите какво биха могли да направят и да обсъжда дали това е според възможностите им. По преценка, учителят може да насочи родителите за консултация със специалисти при необходимост.
- Насоки за работа с родители, когато не съдействат:
- В случай че родителите отказват да съдействат или по някакъв начин възпрепятстват действията на детската градина, учителят следва да се обърне към координационния съвет и случая да се обсъди.

4. Ресурсна обезпеченост

ДГ № 4 „Теменужка“ осигурява:

- Изградени механизми за взаимодействие;
- Психологично консултиране на деца, родители и учители;
- Обучение на учителите;
- Консултации с родителите;

5. Приложения

Приложение 1: Класификация на формите на насилие и тормоз и предприемане на съответни действия

Приложение 2: Насоки за интервенция

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

ТАБЛИЦА 1. КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФОРМИТЕ НА ТОРМОЗ И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА СЪОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документирани	Последователност на процедурите за интервенция
<p>ПЪРВО НИВО - НИСКО НАРУШАВАНЕ НА ПРАВИЛАТА:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например леко удряне, бутане, щипане, драскане, дърпане на коса, хапане, подритване, замърсяване или разрушаване на нечия собственост. • Форми на вербален тормоз са например подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди, нецензурни/неприлични коментари; • Форми на психически тормоз са например омаловажаване, клюкарстване, обиждане, осмиване, засрамване, подвикване, ругане, клеветене, измисляне на прякори. • Форми на социален тормоз са например подмятане на коментари, подиграване, изключване от групови или съвместни дейности, фаворитизация/предпочитания, базирани на различие, разпространяване на слухове. • Форми на сексуален тормоз са например показване на неприлични жестове и действия, вербален тормоз със сексуално съдържание, разпространение на истории и изображения със сексуален подтекст. • Форми на кибертормоз са например: обидни обаждания и изпращане на обидни съобщения (SMS, MMS, съобщения в социалните мрежи, др.) 	<p>На първо ниво, по правило, действията се предприемат автономно от класен ръководител или учител заедно с родител, като се предприема педагогическа работа – индивидуално, за група ученици или за целия клас.</p> <p>При наличие на щети от материален характер – те се възстановяват.</p> <p>По изключение, ако насилственото поведение се повтаря, педагогическата работа не дава резултат, последиците са по-сериозни, ако се касае за насилване от страна на група към индивид или ако едно и също дете или ученик бива тормозено нееднократно в ситуации, класифицирани като първо ниво, то тогава следва да се предприемат действия, предписани за ситуации от ниво две или три.</p>	<p>Ситуациите от първо ниво не се регистрират.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз – подробно информиране за случилото се от всички участници. 2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция 3) Уведомяване на родител 4) Консултации - предприемане на индивидуални разговори с участниците. 5) Мерки и действия от страна на класен ръководител - намиране на решение, което удовлетворява страните и служи за пример на наблюдателите. 6) Мониторинг на предприетите мерки и действия

ТАБЛИЦА 1. КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФОРМИТЕ НА ТОРМОЗ И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА СЪОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
<p><u>ВТОРО НИВО – ПОВТАРЯНЕ НА ЕДНИ И СЪЩИ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВИЛАТА ИЛИ С ПО-СЕРИОЗНИ ПОСЛЕДИЦИ:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: шамаросване, удряне, стъпкване или късане на дрехи, ритане, обграждане, плюене, отнемане и разрушаване на нечия собственост, дърпане на нечий стол изпод него, дърпане за уши или коса. • Форми на вербален тормоз са например: подигравки, отправени пред целия клас или група, публично унижение, обиди; • Форми на психически тормоз са например: изнудване, заплашване, несправедливо наказание, забрана за общуване, отхвърляне и манипулация. • Форми на социален тормоз са например: интригантстване, разпространяване на слухове, публично отхвърляне и игнориране, неприемане, манипулиране и използване. • Форми на сексуален тормоз са например: сексуално докосване, показване на порнографски материали, показване на интимни части на тялото и сваляне на дрехи, подтикване или принуждаване към сексуални действия, заснемане в сексуални пози <p>Форми на кибертормоз са например: непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видео, злоупотреба с блогове, форуми, социални мрежи, заснемане без разрешение.</p>	<p>На второ ниво, по правило, действията се предприемат от класен ръководител заедно с психолог или педагогически съветник, представител на координационния съвет и директор и задължително участие на родител. Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, директорът следва да се обърне към отделите закрила на детето.</p> <p>Координационният съвет прави оценка на риска и се инициира индивидуална работа по случай.</p>	<p>Ситуацията на Тормоз се описва в Дневника за ситуации на тормоз и се предприема работа по случай. Възстановяване на щети при наличие на такива</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз. 2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници. 3) Уведомяване на ОЗД и/или органите на полицията при ситуации с по-сериозни последици по преценка на учителя заедно с психолога/педагогическия съветник или директора; Уведомяването е задължително и незабавно, когато се отнася до случаи на сексуален тормоз, проявяващи се в подтикване или принуждаване към сексуални действия. 4) Уведомяване на родител. 5) Консултации. 6) Мерки и действия - работа на координационния съвет: анализ на ситуациите от регистъра и предприемане на индивидуална работа по случай с ученик в риск от тормоз и разписване на индивидуална програма. Мониторинг на предприетите мерки и действия.

ТАБЛИЦА 1. КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФОРМИТЕ НА ТОРМОЗ И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА СЪОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документирани	Последователност на процедурите за интервенция
<p>ТРЕТО НИВО – ЗЛОУПОТРЕБА СЪС СИЛА, КАКТО И ПРИ ЕКСТРЕМНИ СИТУАЦИИ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВА ОПАСНОСТ ЗА ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО ИЛИ ЗА ТЕЛЕСНИЯ ИНТЕГРИТЕТ, ЗА КОЙТО И ДА Е ОТ УЧАСТНИЦИТЕ В СИТУАЦИЯТА:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: сбиване, задушаване, събаряне, причиняване на изгаряния и други наранявания, намущкване с остър предмет, провесване от прозорец или високо място, лишаване от храна, излагане на ниски или високи температури и заплашване с оръжие. • Форми на вербален тормоз са например: закани, заплахи, обиди, клетви, които накърняват сериозно достойнството, публично унижение и др.; • Форми на психически тормоз са например: сплашване, изнудване със сериозни заплахи, насилствено отнемане на пари и вещи, ограничаване на движението, склоняване за употреба на наркотични и други психотични вещества, включване в деструктивни групи и организации. • Форми на социален тормоз са например: заплахи, изолация, групово измъчване на индивид или група и организиране на затворени групи (банди), последиците от които нараняват други. • Форми на сексуален тормоз са например: съблазняване от друго дете или възрастен, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия, блудство, изнасилване, кръвосмешение. • Форми на кибертормоз са например: повторно действие на непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видеозаписи, злоупотреба с блогове, форуми, Социални мрежи, заснемане без разрешение, заснемане на сцени на насилие, разпространение на записи и снимки на детска порнография. 	<p>На трето ниво, по правило, уведомяването на ОЗД и/или органите на полицията става незабавно от служителя на детската градина, идентифицирал тормоза. Действията на ниво училище се предприемат от директор заедно с координационния съвет със задължителното участие на родители компетентни власти, организации и услуги (центрове за социална работа, здравни центрове, отдел за криза на детето, полиция и др.). Ако присъствието на родител не е в най добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, директорът следва да информира центъра за социална работа, отделите за криза на детето и/или полицията. Отговорът на училището може да включва насочване към местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и полицията, ОЗД и община по силата на координационния механизъм; съставяне на Протокол за тормоз и възстановяване на щетата; включване на учениците в допълнителни програми, насочване към услуги в общността.</p>	<p>Ситуациите на тормоз от трето ниво се описват в Дневника за случаи на тормоз, като по тях се предприема интензивна работа по случая, Включваща всички участници, правят се оценки на потребностите и план за действие, както и се инициират процедури съответствие със закона. Ако друга организация или услуга е въввлечена в работата с ученика, училището установява връзка стези организации или услуги и хармонизира дейностите.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз и незабавно уведомяване на ОЗД и/или органите на полицията. 2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участниците. 3) Уведомяване на родител. 4) Консултации- предприемане на индивидуални разговори с участниците. 5) Мерки и действия от страна на координационния съвет, интензивна работа по случай, информиране и насочване към други служби и/или услуги от страна на директора. <p>Мониторинг на предприетите мерки и действия.</p>

Приложение 2

НАСОКИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ

1. Прекратяване на ситуация на насилие и тормоз.

Задължение на всеки служител на институцията е да се намеси, за да прекрати ситуация на насилие/тормоз, на която е станал свидетел или за която е получил сигнал (от дете, родител или друг служител от детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено):

- в случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно; когато има опасност за живота на детето, неговото здраве и физическия интегритет може да се използва разумна физическа сила под формата на избутване, издърпване, задържане на място.

- не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се случи на по-късен етап. Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение. В този момент не е добре да се разпитва за подробности и детето, което е потърпевшо, особено в присъствието на детето, което е нанесло насилието/тормоза и на други деца, защото това може да урони неговото достойнство. Фокусът на интервенцията трябва да бъде насочен към децата

- свидетели на насилието, към средата, а не към активните участници и потърпевшите в ситуацията на насилие;

- когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата или да се наложи друга предварително съгласувана мярка.

2. Подход за възстановяване на щетата.

Подходът за възстановяване на щетата се основава на принципа, че „всяка щета, нанесена на друг, трябва да бъде възстановена“ и включва съответните действия в тази посока. Важно е преди да се прилага подходът да бъде предварително съгласуван с цялата общност, включително и с децата, и да бъде част от политиката на институцията. Възстановяване на щетата е принцип, който предполага, че хората правят грешки. Грешките следва да бъдат поправени, като същевременно не се налагат наказания. Този принцип подчертава поемането на отговорност за неприемливо поведение и за позитивно решаване на проблема. Възстановяването на щетите успешно може да се прилага за материални и за нематериални щети.

Подходът за възстановяване на щетата изисква време и по-задълбочен разговор с детето, което е извършило насилие, за да му се помогне да разбере какви са последствията от неговата постъпка. Поради тази причина е най-добре този подход да се приложи от учителя/класния ръководител, педагогическия съветник/психолога.

Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище/детска градина се придържа, а не за да бъде наказан:

- като първа стъпка учителят/класният ръководител изслушва детето. Не е

желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете;

- ключов момент във възстановяването на щетата е, че учителят/класният ръководител разговаря с детето, а детето само предлага как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово предложение трябва да се съгласи и детето, което е потърпевш от насилието. Този процес се медира от ангажирания в случая учител/класен ръководител, педагогическия съветник или психолога;
- след изясняване на ситуацията и постигане на договореност, учителят/класният ръководител за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка. Учителят може да потърси съдействие и от другите учители, които също да наблюдават поведението на децата и да реагират своевременно. Педагогическият съветник или психолога също може да подпомогне работата на учителя като наблюдава детето във взаимоотношенията му с другите деца и даде насоки за действията и мерките, които учителят да предприема при необходимост;
- при преценка може да бъде насочено към услуги в общността.

3. Действия при тежък инцидент или при повторна ситуация на насилие или тормоз.

Действия при инцидент, криза или при повторна ситуация на насилие или тормоз. При повторна ситуация на насилие или когато има случай на инцидент или криза се следват предписанията от механизма, описани в Приложение 1.

Класификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия:

- при инциденти и кризи се препоръчва работа в групов формат (например работас цялата група), като кризисна интервенция е от минимум 45 минути до 1 час и 30 мин. в определени рамки – затворено пространство, в което участниците не допускат нови лица, и др. Предлага се пространство, в което да се вентилират емоциите от преживяното и да се даде възможност за преработка. Най-подходящо е тази интервенция да бъде извършвана от психолога или педагогическия съветник, а при липсата на такъв специалист веднага да се потърси съдействие от Националната мобилна група за психологическа подкрепа, състояща се от кризисни психолози към МОН, мобилната група или специалист от услуга в общността или мобилни кризисни психолози от Държавната агенция за закрила на детето. Честа спонтанна реакция на възрастните е заставането на страната на „жертвата“ и наказване на „насилника“. Ключово при интервенцията на възрастните е приемането на разбирането, че детето, обект на тормоз, не се нуждае от състрадание, а детето, извършител на тормоз, не се нуждае от наказание, особено което го унижава, а от разбиране и емпатия (съпреживяване), за да може то да развие това чувство към другите;
- работата с деца, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране на умения за справяне с подобно поведение. Важно е учителят/класният ръководител да поговори с детето, по възможност още същия ден (или веднага след като е разбрал за случая, ако се касае за ситуация, за която е научил случайно) и да разбере какво точно се е случило. Ако е необходимо отделни факти могат допълнително и дискретно да бъдат проучени;
- погрешно е открито и публично пред другите деца да се оказва подкрепа на потърпевшото дете, защото това допълнително ще урони достойнството на детето пред неговите връстниците. При този първи разговор е важно да се предложи на детето подкрепа, като се разговаря с него какво точно ще му помогне да се почувства сигурно;

- необходимо е да се подчертае поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведоменни за случилото се;

- детето трябва да почувства доверие и сигурност за споделяне, което е особено важно ако насилието се повтори. Може да му се предложи да поговори с психолога в институцията;

- не е препоръчително да се прави среща между детето, върху което е упражнено насилието, и детето, което е извършило насилието, с цел да се помирят и да се разберат. Такива срещи могат да доведат до неблагоприятни последици. При създаване на необходими условия и след съответно обучение на специалистите в детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено може да се реализира медиация с цел възстановяване на емоционалната и моралната щета и взаимовръзките между децата.

- наблюдавайте детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства, и при необходимост отново разговаряйте с него;

- необходимо е да се работи с наблюдателите не само на нивото на превенцията, но и след ситуация на тормоз;

- не се отстраняват наблюдателите, когато се прекратява или управлява ситуация на тормоз, като всички, които са били там, следва да видят какво се прави съгласно правилата на институцията;

- валидират се правилата и етиката на поведението и се подкрепят тези, които са се намесили в защита ценностите на институцията. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;

- насърчават се отговори на насилието с думи, търсене на помощ и съобщаване за случая;

- при преценка детето може да бъде насочено към услуги в общността.

4. Насочване на детето и неговите родители към програми и услуги в общността.

Насочването на детето и неговите родители към консултация и психологическа работа следва да се осъществява от психолога, педагогическия съветник или ако няма такъв – от учителя на групата/класния ръководител. Насочващият трябва да е запознат с услугите в общността и да даде пълна и конкретна информация на родителите за възможните услуги и програми – къде може да се консултират, колко струват консултациите, какво представляват консултациите, какъв е метода на работа и т.н.

Всяка детска градина/училище следва да имат актуална информация за наличните услуги в общността, като центрове за превенция и консултативни кабинети към местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, центрове за обществена подкрепа, комплекси за социални услуги, общински съвети по наркотичните вещества, програми, предлагани от неправителствени организации и др. Важно е насочването да се направи конкретно и с грижа, за да могат родителите и детето да се възползват, а не да го приемат като мярка за наказание.

5. Действия при насилие на дете срещу член на екипа на институцията.

Действието се прекратява незабавно от възрастен, който е в близост до мястото на извършеното насилие.

Оказва се помощ в случай, че има пострадал/пострадали. Детето трябва да бъде отделено с оглед на възстановяване на сигурността. Отделянето на детето може да бъде временно до успокояването му, осъществява се психологическо консултиране/кризисна интервенция.

Уведомяват се родителите на детето.

С детето започват дейности за установяване на причините, изясняване на ситуацията, оценка на проблема. С него задължително разговаря психолог или педагогически съветник. Последният дава становище след оценката на проблема и поведението за целите на вземането на решение за последствията от Педагогическия съвет.

Детската градина/училището организира провеждане на педагогически съвет за вземане на решение за последващи действия. Обсъждат се възможни действия и се прави план за работа с детето.

6. Действията при насилие на възрастен срещу дете.

При насилие на възрастен над дете незабавно се подава сигнал към ОЗД и/или полиция и се свиква Координационния механизъм за дете в риск.

Детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено извършват последователни действия – описани в Приложение 3: Кога, койи къде може да подава сигнал за дете в риск?

С пострадалото дете разговаря психолог или педагогически съветник, който прави оценка и изготвя становище.

Намесата и справянето с конкретни ситуации на тормоз и насилие е част от цялостната политика на институцията срещу насилието. Намесата на възрастните следва внимателно да се обмисли и планира. Тя трябва да бъде последователно прилагана от цялата училищна общност, за да бъде максимално ефективна.

Важно е да не бъдат омаловажавани и първите прояви на влошаване на отношенията между децата, както и поведението, което е неприемливо. Тези ситуации представляват първо ниво от приетата класификация (Приложение 1). Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието и да се изпрати ясно послание, че такова поведение няма да бъде толерирано. Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални психологически измерения.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3:

КОГА, КОЙ И КЪДЕ МОЖЕ ДА ПОДАВА СИГНАЛ ЗА ДЕТЕ В РИСК?

1. Кога се подава сигнал за дете в риск?

Съгласно Закона за закрила на детето (чл. 7, ал. 1) „Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция „Социално подпомагане, Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи.

Съгласно ал. 2 „Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна.

2. Кой подава сигнал за дете в риск или в ситуация на насилие и тормоз?

При идентифициране на случаи на насилие и тормоз на деца/ученици в детската градина, училището, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено директорът на институцията следва да бъде незабавно уведомен. От страна на институцията сигналът се подава от директора. Всеки член на институцията, който е станал свидетел на ситуация на насилие и тормоз, е длъжен незабавно да уведоми ОЗД и /или полицията.

Съгласно Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето (чл. 10, ал. 5) в случаите, отнасящи се до насилие над дете, се разглеждат и анонимни сигнали. В случай на подозрение за ситуация на тормоз, всеки служител в институцията може да проведе консултация, като се свърже с Националната телефонна линия за деца и разговаря с консултант на телефон 116 111,а в ситуации на кибернасилие и кибертормоз

– да се свърже с Националния център за безопасен интернет на телефон 124 123 или чрез сайта www.safenet.bg .

3. Къде може да се подава сигнал за дете в риск или в ситуация на насилие и тормоз?

Към Държавната агенция за закрила на детето функционира Национална телефонна линия за деца 116 111, която работи 24 часа в денонощието. Линията е с национално покритие, достъпна от територията на цялата страна, напълно безплатна за обаждращите се, независимо дали звънят от стационарен или мобилен телефон. Националната телефонна линия за деца предоставя консултиране, информиране и

помощ по всякакви въпроси и проблеми, свързани с деца. Към нея при необходимост могат да се обръщат за съдействие и професионалисти. В случаи, касаещи насилие и тормоз в интернет (кибернасилие и кибертормоз), сигнал може да се подава към Националния център за безопасен интернет. Към центъра функционира консултативна линия, отворена в работните дни между 10 и 16 часа на телефон 124 123, имейл helpline@online.bg и чат в сайта www.safenet.bg. Консултациите на линията са анонимни и на нея могат да се свързват както деца, така и професионалисти и родители. Сигнал може да бъде подаден и към националния

телефон за спешни повиквания: **112**.

Според Координационния механизъм, в случай че сигналът за насилие бъде приет от някой от визираните органи за закрила – получен от дирекция „Социално подпомагане–(отдел за закрила на детето), Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи, съгласно чл. 7 от Закона за закрила на детето той е длъжен да уведоми за това останалите незабавно до 1 час от регистриране на сигнала, включително по телефон и факс. Сигналът се изпраща в дирекция „Социално подпомагане– по настоящия адрес на детето. Съгласно Координационния механизъм във всеки един отдел „Закрила на детето— при дирекция „Социално подпомагане– началникът на отдела е на разположение, като той определя отговорен социален работник. В отдел „Закрила на детето— определеният отговорен социален работник извършва проверката на сигнала до 24 часа от неговото постъпване.

При проучването на сигнала социалният работник може да потърси съдействие от страна на детската градина/училището – информация за детето, за взаимоотношенията му с децата, впечатленията на учителите, т.е. информация, с която да бъде направена оценка на случая. При проучването на сигнала и предприемането на действия се изисква работа в екип от страна на различни специалисти, за да се направи точна оценка и да бъдат съгласувани действията на различните специалисти.

В случай че бъде установен риск за детето, трябва да бъдат предприети мерки за закрила и да започне работа по случая. Изготвя се общ план, в който се описват планираните мерки, като социалният работник е отговорен и следи за изпълнението на плана. Мултидисциплинарният екип на местно равнище следва да си постави единна стратегическа цел, за постигането на която следва да изготви съвместен план за действие с разписани конкретни задачи със срок за изпълнение. Всеки един от посочените по-горе участници в мултидисциплинарния екип набелязва и предлага на останалите от екипа конкретни задачи по случая, които да изпълни, съобразно собствените си правомощия и в съответствие с нормативната уредба. Конкретните задачи за изпълнение следва да бъдат зададени така, че да може всеки участник да действа съобразно оперативната си самостоятелност, като изпълнението на конкретните дейности и задачи бъде подкрепено със съдействието на останалите участници и в същото време това да спомогне за крайния резултат – дългосрочна цел, която трябва да гарантира в най-голяма степен интереса на засегнатото дете.

Ролята на социалния работник е свързана с проучване на семейната среда и предприемане на мерки за закрила. В същото време той има правомощията и ангажимента да консултира родителите, да подпомогне тяхната ангажираност в работата с детето на равнище детска градина/училище. Социалният работник може да консултира семейството, да насочи родителите и детето към подходящи социални услуги и консултации.

**АЛГОРИТЪМ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА МЕХАНИЗМА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА
НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В
ДЕТСКА ГРАДИНА № 4 „ТЕМЕНУЖКА“**

1. Запознаване на педагогическите специалисти и останалите служители с Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование по ред, определен от директора.

2. Създаване/актуализиране на институционалните политики в съответствие с препоръките, описани в Механизма.

3. Създаване на Координационен съвет - състав (председател, членове) със заповед на директора на образователната институция.

4. Извършване на „оценка на ситуацията“ в началото на учебната година и анализ на резултатите от Координационния съвет.

5. Изготвяне/актуализиране на едногодишен план от Координационния съвет на базата на резултатите от „оценката на ситуацията“ и спецификата на образователната институция. Планът съдържа ясни срокове, ангажименти и отговорности за дейностите по превенция и интервенция на насилието и тормоза, като следва няколко задължителни стъпки:

5.1. Дейности за превенция

- Създаване/актуализиране на Етичен кодекс на институцията - Отг: Председател ЕК
- Създаване/актуализиране на правила в Правилника за дейността на детската градина - Отг: Директор
- Планиране на конкретни дейности по превенция на ниво група и на ниво институция - Отг: Учителски екипи
- Подготвяне и предоставяне на методически материали (презентации, писмен материал), с цел повишаване на компетенциите относно агресия, насилие и тормоз на учителите и непедагогическия персонал в ДГ - Отг: Психолог

5.2. Дейности за интервенция

- Създаване/актуализиране на процедури за действие при инциденти, работа по случай, включително насочване към услуги - Отг: ЗДУД
 - Актуализиране на Дневника за случаи на насилие и тормоз за съответната учебна година. Всяка, описана в дневника ситуация, съдържа следната информация: дата, група, вид насилие и ниво, какво е предприето като действие, подпис на служителя.
Отг: Психолог
 - Инициране на работа по случай, включително насочване на случая към други служби - Отг: Служители ДГ
6. Изготвяне на годишен доклад от Координационния съвет и препоръки за създаване на по- сигурна образователна среда до ръководството на институцията –
Отг: Председател Координационен съвет

ПРОГРАМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА ДЕЦА ОТ ДГ 4 „ТЕМЕНУЖКА“

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Водещите нормативни документи при изготвянето на Програмата за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на децата от уязвимите групи на ДГ №4 „Теменужка“ са:

- Закон за предучилищното и училищното образование;
- Наредба за приобщаващото образование;
- Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства

2. ПРИНЦИПИ НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете и на разнообразието от потребности на всички деца чрез активизиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата във всички аспекти на живота на общността /чл.3(1) Наредбата за приобщаващото образование/.

Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование и се реализира в съответствие със следните принципи:

- гарантиране на правото на всяко дете на равен достъп до качествено образование;
- гарантиране на достъпа на всяко дете до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на обучението и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;
- прилагане на диференцирани педагогически подходи в съответствие с интересите и стимулиращи мотивацията на детето, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
- приемане и зачитане на уникалността на всяко дете – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които образователната институция трябва да отговори по подходящ начин, така че детето да развие максимално своя потенциал;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички деца заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат при ученето и научаването и при участието им в дейността на детската градина;

- системен и холистичен подход на организация и сътрудничество на образователните институции в областта на приобщаващото образование на всички равнища - управление и екипност, използване на приобщаващи педагогически практики, създаване на сигурна и подкрепяща среда, участие на родителите, мониторинг на процеса и на качеството на подкрепата за личностно развитие, както и на влиянието им върху обучението и постиженията на децата;
- сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование - детската градина, училището, центърът за подкрепа за личностно развитие, детето, семейството и общността;
- намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на децата в дейността на детската градина;
- нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение и подготовка на децата за живот в приобщаващо общество;
- гъвкавост и динамичност на процеса на приобщаващото образование съобразно потребностите на децата в зависимост от спецификата на обществения живот;
- изграждане на позитивен психологически климат в ДГ №4 „Теменужка”.

3. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

През последните години в детската градина има деца от различни етноси, различни вероизповедания, с различни традиции и културни норми, което налага изграждането на един нов комплекс от умения за общуване, а така също и познания за възможните точки на различие и начините за тяхното преодоляване, за толерантност към другите и към самите себе си. Срещата с различни хора и с различни култури често е трудна, но с известни усилия тя би могла да бъде особено обогатяваща и ползотворна.

В детската градина се предприемат политики в областта на:

- умението за общуване с представители на различни култури;
- съзнателно възпитаване на толерантно отношение.

В детската градина се създават условия за достъпна качествена грижа за децата, така че техните родители да могат да търсят възможности за образование или професионална реализация. Обръща се особено внимание на семейството като част от образователния процес. Предвижда се паралел между интеркултурното образование и образованието на децата със специални образователни потребности. Към момента в ДГ №4 „Теменужка“ има 8 деца на допълнителна подкрепа за личностно развитие. Потенциалните ползи за обществото от преодоляване на пречките пред приобщаването на различията в хората са огромни, а в същото време потенциалните рискове от игнорирането или дискриминирането биха могли да бъдат още по-сериозни.

Ключовата роля на образованието за изграждането на една по-висока култура на толерантност и приобщаване се състои в ранното образование, което е достъпно за всички, независимо от социално-

икономическия им статус и интелектуалните им възможности.

Обхващането на всяко дете със специални нужди в образователната институция и изграждането на съответната подкрепяща среда за него е основна дейност за достъп до качествено образование.

4. ЦЕЛИ

Заложените цели в Програмата на ДГ №4 „Теменужка“ са подчинени основно на целите заложи в ЗПУО, а именно:

- Интелектуално, емоционално, социално, духовно-нравствено и физическо развитие и подкрепа на всяко дете в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите му;
- Ранно откриване на заложибите и способностите на всяко дете и насърчаване на развитието и реализацията им;
- Формиране на толерантност и уважение към етническата, националната, културната, езиковата и религиозната идентичност на всеки гражданин;
- Формиране на толерантност и уважение към правата на децата и хората с увреждания;
- Познаване на националните, европейските и световните културни ценности и традиции;
- Изграждане на позитивен организационен климат;
- Утвърждаване на позитивна дисциплина;

5. РАННО ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Ранното оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата се извършва в процеса на предучилищното образование и се извършва от педагогическите специалисти в детската градина. То включва ранна оценка на развитието на детето и на риска от обучителни трудности, определяне на допълнителни модули за деца, които не владеят български език и определяне на необходимост от извършване на оценка от екип за подкрепа за личностно развитие. Ранното оценяване се извършва на децата от 3 години до 3 години и 6 месеца при постъпване на детето за първи път на детска градина. Оценяването се извършва индивидуално за всяко дете с писменото съгласие на родителя чрез скрининг за определяне на риска от възникване на обучителни трудности. След провеждане на оценяването родителят се запознава с резултатите. В зависимост от тях координаторът съвместно с педагогическите екипи и родителя определя за всяко дете дейности от общата и/или от допълнителната подкрепа за личностно развитие.

На децата на 5 и 6 години в подготвителните групи в детската градина, на които не е извършено ранно оценяване от 3 години и 3 години и 6 месеца, се извършва оценка на риска от обучителни затруднения.

За извършване на оценка на риска от обучителни затруднения е необходимо педагогическите екипи да преминат обучение.

6. ОСИГУРЯВАНЕ НА ОБЩА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ В ДЕТСКА ГРАДИНА №4 „ТЕМЕНУЖКА“

Общата подкрепа за личностно развитие се осигурява от постъпването на детето на детска градина и е насочена към развиване на потенциала на всяко дете. Тя е насочена към всички деца в групата и включва в себе си:

- Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
- Занимания по интереси – допълнителни образователни дейности;
- Грижа за здравето;
- Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
- Поощряване с морални награди;
- Дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
- Логопедична работа;

7. ОСИГУРЯВАНЕ НА ДОПЪЛНИТЕЛНА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ В ДЕТСКА ГРАДИНА №4 „ТЕМЕНУЖКА“

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се осигурява от детската градина за деца:

- със специални образователни потребности;
- в риск;
- с изявени дарби;
- с хронични заболявания.

Допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата се предоставя след подаване на писмено заявление до директора от родител и въз основа на извършена оценка на индивидуалните им потребности. Оценката е процес на събиране и анализиране на специфична информация – силни страни, затруднения, потенциал за оптимално развитие, участие в образователния процес, възможности за реализация. В ДГ №4 „Теменужка” има назначен психолог, както и ресурсен учител, предоставен от РЦПППО – гр. Варна.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие включва:

- работа с дете по конкретен случай;
- ресурсно подпомагане.

Допълнителната подкрепа се реализира чрез план за подкрепа за всяко конкретно дете. Родителите активно участват в процеса на личностно развитие и приобщаване като активни участници в дейностите.

8. ДЕЙНОСТИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ПРОГРАМАТА

ДЕЙНОСТИ	СРОК	ОТГОВОРНИК	ЗАБЕЛЕЖКА
Определяне на координатор на екипите за подкрепа на личностно развитие	Септември	Директор	
ДЕЙНОСТИ	СРОК	ОТГОВОРНИК	ЗАБЕЛЕЖКА
Определяне на екипи за подкрепа за личностно развитие на всяко дете на допълнителна подкрепа	Септември	Директор	
Срещи на ЕПЛР с родителите на децата на допълнителна подкрепа	Постоянен	Координатор	Минимум 3 проведени срещи – в началото, средата и края на годината
Изготвяне на планове за обща подкрепа за личностно развитие за всяко дете	постоянен	ЕПЛР	
Изготвяне на план за превенция и интервенция на насилието и тормоза в детската градина	октомври	Координационен съвет	
Провеждане на скрининг за ранна оценка за риск от обучителни трудности на децата от 3 до 3 години и 6 месеца	30 ноември	К. Йорданова Т. Михова	
Оценка на риска от обучителни трудности на децата на 5 и 6 години, на които не е извършено ранно оценяване	30 май	Учители в ПГ групи	
Оценка на индивидуалните потребности	Постоянен	РЦПППО – гр. Варна	При подадено заявление от родител
Тенинги/ тематични родителски срещи/ зародители за справяне с агресията на децата в предучилищна възраст	до края на учебната година	Учители по групи	
Подкрепа и поощряване на децата с морални награди	Постоянен	Учители по групи	

ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАМНО НАПУСКАНЕ НА ДГ№ 4 “ТЕМЕНУЖКА”

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните и областни политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално – икономическото развитие.

Програмата конкретизира ключовите мерки в политиките за превенция, интервенция и компенсирание на отпадането и на преждевременното напускане на детската градина.

Програмата акцентира върху:

1. Мерки, свързани с превенцията на риска от отпадане от детска градина.
2. Обмен на добри и работещи практики между заинтересованите страни в едно със засилена информационна дейност за популяризиране ползите от образование.
3. Усъвършенстване на системата за събиране на постоянна и надеждна информация за движението на децата.

II. ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ОТПАДАНЕТО НА ДЕЦА

Програмата за превенция на отпадането на деца се базира на основни принципи на включващото образование:

- Всяко дете има право на образование и трябва да има равен достъп до образование;
- Всяко дете може да учи и да се възползва от предимствата, които образованието дава;
- В образователния процес не се допуска дискриминация, основана на раса, народност, пол, етническа принадлежност, социален произход, вероизповедание, обществено положение, увреждане или друг статус;
- Възгледите и мнението на детето трябва да бъдат взети предвид при неговото участие в живота на детската градина. Детето следва да бъде стимулирано да участва активно в образователно – възпитателния процес;

III. ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА РИСКОВИТЕ ФАКТОРИ ЗА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСКАНЕ НА ДЕЦА ОТ ДЕТСКАТА ГРАДИНА:

- Недостатъчно грижи и заинтересованост от страна на родителите, негативно отношение към образованието от страна на родителите;
- Липса на ефективни санкции за родителите;
- Нисък жизнен стандарт на част от населението в резултат на продължителна безработица;

- Проблеми в семействата, водещи до отпадане на деца от детска градина;
- Липса на достатъчно финансови възможности в институцията за подкрепа на застрашени от отпадане деца по социални причини;
- Миграционни процеси, честа смяна на местопребиваването.

Преждевременното напускане на образователната система води и до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване качеството на живот на сегашното и следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на образователната система върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на семействата им, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално – икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на преждеременно напусналите образователната система в България трябва да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

IV. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

ДГ № 4 “Теменужка” е детска градина на територията на Община Варна. Детската градина функционира с 10 групи и е разположена в два административни района – в район "Одесос " са 6 групи, в район "Младост " – 4 групи .

Условията за възпитание и образование във филиалите към детската градина са много добри. Жизнената среда на децата отговаря на изискванията за безопасност, естетика и комфорт. Обзавеждането и интериорът на групите са съобразени с възрастовите и индивидуални потребности на децата. В групите са създадени оптимални условия за образователен процес. Сградния фонд на ул."Шейново" е приспособен за детска градина, оборудването в сградата е старо, има дисбаланс на помещения и брой деца, липсват оборудвани площадки и достатъчно площ.

Семейният и социален статус на родителите в детската градина е добър – ценят и уважават различията в етническия произход, толерантни са, уважават културните и религиозни ценности на различните етноси, участват активно в мероприятията от културния календар на детската градина. Децата са социализирани, създават приятелства, които запазват и след завършване на детската градина.

Един от приоритетите на детската градина е да отговори на нуждите на всяко дете, да отдели специално внимание на групи деца, които са в риск да бъдат социално изолирани или изключени от общообразователната система. В детската градина е назначен щатен психолог, който консултира деца, родители и при необходимост служителите на ДГ.

В детското заведение са налични условия децата да получават адекватна подкрепа да учат, да участват, да развиват пълния си потенциал, да се сближават с другите, да се чувстват приети и ценени и да преживяват успех в обучението и в живота.

Към момента ДГ №4 „Теменужка“ успешно *интегрира деца в неравностойно положение, съхранява и развива етнокултурната им идентичност и спомага за успешната им личностна и социална реализация и изграждането им като пълноценни хора.*

V. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА:

1. Разработване и изпълнение на политика за намаляване на риска от преждевременно напускане на образователната система на децата в задължителната предучилищна възраст чрез целенасочено единно въздействие, създаване на комплекс от мерки и сътрудничество на заинтересованите страни.

2. Усъвършенстване на работата на педагогическия екип по разработване и изпълнение на собствена програма за намаляване броя на децата в риск от отпадане.

3. Увеличаване на ефективността на прилаганите мерки и дейности за превенция и намаляване на риска от преждевременно напускане на образователната система чрез подкрепа и оповестяване на добри практики.

VI. ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ПРОГРАМАТА СЕ ОТЧИТАТ:

1. Значението на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни.

2. Сътрудничество в ДГ 4 “Теменужка” за насърчаване на позитивната образователна култура, работата в екип в рамките на педагогическата общност в детската градина.

3. Координираните мерки на всички нива.

4. Проследяване на напредъка на ниво детска градина.

Настоящата програма конкретизира изброените стратегически и нормативни документи в три основни направления:

1. Превенция на преждевременното напускане на детската градина чрез:

- Анализ на причините, водещи до отпадане от детската градина и напускане на образователната система на децата в задължителна предучилищна възраст в случаи на отпадане;
- Идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на децата в задължителната предучилищна подготовка с оглед ограничаване на последиците от тях;
- Планиране на политики и мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане;
- Осигуряване на позитивна образователна среда;
- Повишаване качеството на образованието като предпоставка за развитие на личността на всяко дете и предотвратяване на преждевременното напускане;
- Осигуряване на достъп до образование и повишаване качеството на образованието за деца от уязвими групи;
- Достъп до качествено образование за деца със специални образователни потребности;

2. Интервенция срещу преждевременното напускане чрез:

- Повишаване на участието и ангажираността на родителите;
- Подпомагане на децата, застрашени от преждевременно напускане по финансови причини;

3. Компенсиране на ефекта от преждевременното напускане чрез:

- Създаване на условия за реинтегриране в образователната система на преждевременно напусналите я
- Завръщане на преждевременно напусналите детската градина към формалната система на образование чрез използване на различни форми на организация - целодневна, полудневна, почасова, самостоятелна
- Популяризиране на възможности за подкрепа на личностното развитие на Децата

VII. ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ НА ДЕЦАТА ОТ ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ПРЕДУЧИЛИЩНА ПОДГОТОВКА

Причините за преждевременното напускане на предучилищното образование могат да бъдат класифицирани като:

1. Социално - икономически причини

- Лошо качество на живот на определени социални групи
- Ниски доходи - невъзможност за покриване на разходите (такса, дрехи, храна...)
- Затруднения при адаптацията към средата
- Чувство за несигурност, тревога и изоставеност

2. Образователни причини

- Слаб интерес към образователния процес в детската градина и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава институцията
- Наличие на конфликтни отношения с деца и антипатия към персонал
- Възможност за предучилищно образование в друга форма на организация

3. Етнокултурни причини

- По-ниска ценност на образованието

4. Институционални причини

Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и на ниво детска градина за справяне с преждевременното напускане; недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата в образователната система. Положителната промяна на състоянието изисква прилагането на комплексни мерки и добра координация между институциите на всяко ниво на управление. Естественят координационен център на междусекторните действия за намаляване на преждевременното напускане на образователната система е министерството на науката и образованието.

5. Причини, свързани със здравния статус

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в масовите детски

градини. Рисковете за преждевременното напускане са свързани с недостатъчна подготовка на педагогическите специалисти за приобщаване на тези деца. Тук се включват и всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

В ДГ4 „Теменужка“ към момента няма отпаднали деца от групите за задължително предучилищно образование. Анализът на превантивните дейности, които съпътстват работата на екипа показва, че това се дължи на последователната политика на ДГ4 “Теменужка“ по отношение на:

- Всеобхватност – осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието и дейности за мотивация и преодоляване на проблемно поведение като израз на общите усилия на всички участници в образователния процес.
- Публичност и прозрачност – документирани на проблемните и на добрите практики.
- Обратна връзка - с институции, родители, учители, деца.
- Приемственост - съхраняване на традициите, равнопоставеност на приоритетите в развитието на детската градина.
- Идентифициране на рискови фактори.

Политиките и мерките, които ДГ4 „Теменужка“ предприема за преодоляване на причините за отпадане на децата са подчинени на националните, областните и общинските стратегически мерки, като се отчита спецификата на детската градина и нуждите от подкрепа на всяко дете.

VIII. ЗАЛОЖЕНИ ПОЛИТИКИ И МЕРКИ В ДГ4 „ТЕМЕНУЖКА“, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ:

Семейни и социални причини

1. *Нежелание на родителите детето да посещава детска градина* поради страх от социална изолация, невъзможност за адаптиране към останалите деца, по-ниска самооценка и пр.

Мерки: Мотивация за приобщаване на деца, чиито родители са в чужбина, изоставени от родителите, деца със специални образователни потребности, деца с различен от български майчин език.

2. *Трудова миграция на родителите* - работа в чужбина на единия или и двамата родители поради невъзможност за издръжка на семейството; оставяне на детето на грижите на бабата и дядото, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с трудната социална обстановка и моделите му на поведение.

Мерки: Системни контакти с попечителите на детето, търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“ и специалисти при необходимост.

3. *Недостатъчна образованост на родителите*, липса или занижен контрол върху цялостното развитие на детето - незаинтересованост от адаптацията, социалното включване, взаимодействията и активността на детето.

Мерки: Мотивиране на децата за посещение на детската градина и приобщаването им към групата; осъществяване на срещи с тези родители и приобщаването им към дейността на децата и детската градина.

4. *Чести случаи на конфликти между родителите* – домашно насилие, развод, посегателство върху детето от страна на нови партньори на един от родителите.

Мерки: Най-често детската градина се превръща в единствено защитено място за детето и екипът поема грижите за него в рамките на престоя му. Детската градина осигурява психологично консултиране на родителите при подадена от тях заявка.

5. Други мерки и дейности за превенция на ранното напускане

- 5.1. Проследяване на преместването и отсъствията на децата от подготвителните групи.
 - 5.2. Координиране на действията на учителите в групите и директора.
 - 5.3. Изработване и съблюдаване на правила в групите.
 - 5.4. Включване в учебния процес на теми, свързани с превенция на насилието, здравното възпитание и гражданското образование.
 - 5.5. Възпитаване у децата на умения за взаимодействия и екипност в група.
 - 5.6. Подпомагане на децата за адаптация към живота в детската градина.
 - 5.7. Утвърждаване на позитивно поведение.
 - 5.8. Превенция на обучителните трудности и ранно оценяване на риска от тях.
 - 5.9. Квалификация на педагогическите специалисти за идентифициране и справяне със случаите на риск от ранно напускане.
 - 5.10. Екипна работа на учителите и други педагогически специалисти – обсъждане на проблеми и обмяна на добри практики при работа с едни и същи деца, с цел повишаване ефективността на прилаганите подходи.
 - 5.11. По-голяма атрактивност при усвояване на програмното съдържание чрез онагледяване, интерактивни методи, практическа насоченост.
 - 5.12. Осигуряване на индивидуална допълнителна работа с деца, застрашени от отпадане.
 - 5.13. Занимания по интереси за развитие на способностите и компетентностите на децата, за изява на възможностите им.
 - 5.14. Включване на застрашените от отпадане деца в допълнителни дейности.
 - 5.15. Подобряване на възможностите за подкрепа и обучение на деца със СОП – осигуряване на обща и допълнителна подкрепа.
 - 5.16. Насърчаване на родителската общност към активно включване и сътрудничество с ръководството на детската градина.
 - 5.17. Сътрудничество с различни институции и организации, имащи отношение към проблема.
6. *С изпълнението на заложените политики от страна на ДГ4 „Теменушка“ в програмата се очаква да бъдат постигнати следните резултати:*

- Приложен единен комплекс от политики, планове и мерки на ниво детска градина, съответстващи на националните и основаващи се на системно наблюдение, анализ, оценка, редовна отчетност и прозрачност, от които да произтичат коригиращи действия, развиване на ресурси и насочване на въздействието съобразно установените потребности;

- Подобри резултати от образование и възпитание, осигурена подходяща образователна подкрепа за развитието на всяко дете, включително на деца от уязвими етнически общности и на деца със специални образователни потребности;

- Задържане на нивото на отпаднали деца от детската градина чрез редовното посещаване.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Поставените цели и предложените стратегии и дейности важат за пет годишен период. Те ще се обсъждат и преформулират, като ще се отчитат постоянно променящи се обстоятелства и състоянието на ресурсите – кадрови, финансови, материално-технически, информационни и т.н. Преформулираните цели ще се конкретизират в годишните планове на детското заведение за съответната учебна година, в променени длъжностни характеристики, в план-графици за работа и т. н. Осъществяването на тези цели, би повишило ефективността във функционирането, както на отделните подсистеми в системата детска градина, така и на детската градина като социално звено, осъществяващо специфична обществена дейност. Осъществяването на целите в единство би обезпечило повишаването на престижа на детската градина, осигуряване на неговия просперитет в условията на автономност. Бъдещето на образованието не може да бъде предвидено, но може стратегически да бъде проектирано.

Стратегията е основен документ, който регламентира дейността на детската градина. Стратегията се актуализира на 5 години или с промяна на нормативната уредба.

Стратегията се приема на Педагогически съвет. Изпълнението на Стратегията се отчита пред Педагогическия съвет.

Настоящата стратегия е приета на заседание на Педагогическия съвет на 10.09.2020 г. , актуализирана на заседание на Педагогически съвет на 19.10.2023г.